

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**KKTC’DE YAŞAYAN KIBRIS DOĞUMLULAR İLE
TÜRKİYE’DEN KUMAR TURİZMİ İÇİN GELEN TÜRK
VATANDAŞLARININ KUMAR OYNAMA NEDENLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GİZEM ÇOBANOĞLU

LEFKOŞA

2021

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**KKTC'DE YAŞAYAN KIBRIS DOĞUMLULAR İLE
TÜRKİYE'DEN KUMAR TURİZMİ İÇİN GELEN TÜRK
VATANDAŞLARININ KUMAR OYNAMA NEDENLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GİZEM ÇOBANOĞLU

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET ÇAKICI

LEFKOŞA
2021

ONAY

Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Entitüsü Müdürlüğüne,

Gizem Çobanoğlu. tarafından hazırlanan “**Kkctc’de Yaşayan Kıbrıs Doğumlular İle Türkiye’den Kumar Turizmi İçin Gelen Türk Vatandaşlarının Kumar Oynama Nedenlerinin Karşılaştırılması**” başlıklı bu çalışma, 20/08./2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Yrd. Doç. Dr. Ayhan ÇAKICI EŞ	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Meryem KARAAZIZ	
Danışman:	Prof. Dr. Mehmet ÇAKICI	

ONAY

Yukarıdaki imzaların,adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Tez savunması online(çevrim içi) yapılmıştır. Jüri üyeleri onaylarını sözlü olarak vermişlerdir. Tüm süreç kaydedilmiştir.

...../...../ 20...

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih:

İmza:

Ad Soyad:

TEŞEKKÜR

İlk olarak akademik yolculuğumda tezimde olduğu gibi bana her zaman ışık tutan, akademik idolüm tez danışmanım Prof. Dr. Mehmet Çakıcı'ya en içten dileklerimle teşekkür ederim. Son olarak, bu donanımı elde edene kadar bana ders veren tüm hocalarıma ve bu süreçte beni her zaman destekleyerek motive eden aileme ayrıca teşekkür ederim.

ÖZ

KKTC’de Yaşayan Kıbrıs Doğumlular ile Türkiye’den Kumar Turizmi için Gelen Türk Vatandaşlarının Kumar Oynama Nedenlerinin Karşılaştırılması

Giriş: Bu çalışma KKTC’de yaşayan Kıbrıs doğumlu bireyler ile KKTC’ye kumar turizmi için gelen Türkiye uyruklu bireyler arasında kumar oynama nedenleri arasında bir farklılaşma olup olmadığını araştırmak için yapılmıştır. Yöntem: Araştırmaya 50 Kıbrıs ve 50 Türkiye doğumlu KKTCye kumar oynamaya gelen toplam 100 birey alınmıştır. Veri toplama aracı olarak Sosyo-demografik Veri Formu, South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT) ve Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği (KONÖ) kullanılmıştır. Bulgular: Uyuşma göre kumar bağımlılığı seviyesi incelendiğinde KKTC uyruklu bireyler ile Türkiye uyruklu, KKTC’ye kumar turizmi için gelen bireyler arasında anlamlı bir farklılık görülmezken, KKTC uyruklu bireylerin kumar oynama nedenlerinin TC uyruklu bireylere göre daha kaçınma ve para kazanma nedenlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Sonuç: Sonuç olarak bu araştırma sonuçlarına göre, kumar oynama nedenlerinin kültürel olarak farklılık gösterebileceği görülmüştür: Bu sonuçlarla kumar bağımlıları ile çalışılırken uyruğun kumar oynama nedenleri üzerinde etkili olabileceğinin unutulmaması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Kumar bağımlılığı, kumar oynama nedenleri, KKTC, TC.

ABSTRACT

Cyprus-born living in the TRNC with incoming Turkish Citizens tourism from Turkey to Gambling Comparison of why Gambling Reasons

Introduction: This study was conducted to investigate whether there is a difference between the reasons for gambling between individuals born in Cyprus living in the TRNC and Turkish nationals who come to the TRNC for gambling tourism. Method: A total of 100 gambling addicts, 50 born in Cyprus and 50 in Turkey, were included in the study. Socio-demographic Data Form, South Oaks Gambling Screening Test (SOCTT), and Reasons for Gambling Scale (CONQ) were used as data collection tools. Results: When the reasons for gambling according to nationality were examined, it was seen that the reasons for gambling among TRNC citizens were higher than those of Turkish nationals. Conclusion: As a result, according to the results of this research, it has been seen that the reasons for gambling may differ culturally: With these results, it is thought that it should not be forgotten that nationality may have an effect on the reasons for gambling while working with gambling addicts.

Keywords: Addiction, Gambling addiction, reasons for gambling, TRNC, TR.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	1
BİLDİRİM	11
TEŞEKKÜR	111
ÖZ	IV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar DİZİNİ	VIII
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	1
1.8. Araştırmanın Önemi ve Amacı	6
1.9. Tanımlar	6
2. BÖLÜM	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Kumara Genel Bir Bakış	7
2.1.1. Kumarın Tanımı	11
2.1.2. Kumarın Türleri	12
2.1.3. Psikopatoloji ve Kumar	13
2.1.4. Kumar Bağımlılığı Kriterleri	15
2.1.5. Kumar Oynama Nedenleri	16
2.1.7. Patolojik Kumarın Tanımı	19
2.1.8. Patolojik Kumar Oynama Tanı Ölçütleri	19
2.1.9. Klinik Özellikler	20
2.11. Kumar'ın Dünya'daki ve KKTC'deki Yaygınlığı	21
BÖLÜM 3	24
3. YÖNTEM	24

3.1. Örneklem.....	24
3.2. Veri Toplama Araçları	24
3.3. Uygulama.....	26
3.4. Verilerin Analizi	27
BÖLÜM 4	28
4.BULGULAR.....	28
BÖLÜM 5	46
5.TARTIŞMA	46
6. KAYNAKÇA	50
EKLER	58
ÖZGEÇMİŞ	59
İNTİHAL RAPORU	
ETİK KURUL RAPORU	

TABLOLAR

Tablo 1. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin cinsiyetlerine göre dağılımı	28
Tablo 2. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin medeni hallerine göre dağılımı	28
Tablo 3. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin yaş gruplarına göre dağılımı	29
Tablo 4. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin eğitim durumlarına göre dağılımı	30
Tablo 5. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin gelir getiren iş durumuna göre dağılımı	31
Tablo 6. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin dini inançlarına göre dağılımı	31
Tablo 7. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin dine verdikleri öneme göre dağılımı	32
Tablo 8. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin at yarışı oynama durumlarına göre dağılımı	32
Tablo 9. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin parasına kağıt oyunu oynama durumlarına göre dağılımı	33
Tablo 10. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin parasına okey oynama durumlarına göre dağılımı	34
Tablo 11. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin parasına zar oyunları oynama durumlarına göre dağılımı	35
Tablo 12. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin horoz dövüşü oynama durumlarına göre dağılımı	36
Tablo 13. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin spor toto veya spor loto oynama durumlarına göre dağılımı	36
Tablo 14. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin sayısal loto oynama durumlarına göre dağılımı	37
Tablo 15. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin kazı kazan oynama durumlarına göre dağılımı	38

Tablo 16. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin milli piyango oynama durumlarına göre dağılımı	39
Tablo 17. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin borsada oynama durumlarına göre dağılımı	39
Tablo 18. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin casino oyunları oynama durumlarına göre dağılımı	40
Tablo 19. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin problemli kumar oynama durumlarına göre dağılımı	41
Tablo 20. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin eğlenme/heyecanlanma puanlarının karşılaştırılması	42
Tablo 21. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin kaçınma puanlarının karşılaştırılması	42
Tablo 22. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin para kazanma puanlarının karşılaştırılması	43
Tablo 23. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin sosyalleşme puanlarının karşılaştırılması	43
Tablo 24. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin kumar aşırma ölçeği puanlarının karşılaştırılması	44
Tablo 25. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin kazanca yakın kayıp ölçeği puanlarının karşılaştırılması	45
Tablo 26. KKTC uyruklu katılımcıların kumar oynama nedenleri puanlarına yönelik korelasyon tablosu	45
Tablo 27. Türkiye uyruklu katılımcıların kumar oynama nedenleri puanlarına yönelik korelasyon tablosu	45

GİRİŞ

1. GİRİŞ

Kumar, sözcüğü genel olarak para ile oynanan bir şans oyunu olarak tanımlanmaktadır. Birçok farklı ülkede yayınlanmış ve en bilindik kapsamlı ansiklopediler arasında yer alan Britannica'da kumar sözcüğü "bir oyunun, bir yarışmanın veya belirsiz bir olayın sonucu üzerine kazanç elde etmek amacıyla ortaya değerli bir şey veya para koymak" olarak tanımlanmaktadır (Ana Britannica Ansiklopedisi, 1990). Bu oyunların bir kısmı şansa dayalı iken, bir kısmı ise belirlenen kuralları uygulayabilme yeteneğine dayanmaktadır. Bununla birlikte, alan yazında kumar ile ilgili birçok farklı tanım mevcuttur. Fuller'in (1974) tanımında kumar " isteyerek riske girme temelinde, kazanan ve kaybeden tarafların olduğu ve genellikle her iki tarafta da bir üretim işi olmaksızın servetin yeniden dağılımıdır. Bu servet dağılımına karar veren süreç daima bir şans unsuru içerir veya yalnızca şansa dayanır. Bu tanım en geçerli ve kapsamlı tanımlardan biri olarak kabul görmektedir.

Yarışlar, oyun kartları, kumar makineleri, piyangolar gibi farklı kumar türleri dünyanın her yerinden bireyleri cezbeder. Bazı kişiler, kumarın yarattığı zarara rağmen kumar oynamaya devam etmektedir. Kumar probleminin, bireyin kumar oynaması kontrolden çıktığında ve kişisel, kişilerarası ve sosyal sorunlar ortaya çıktığında ortaya çıktığı öne sürülmektedir (Raylu ve Oei, 2004a). Patolojik kumar, Amerikan Psikiyatri Derneği (APA; 2000) tarafından tanımlanan teknik bir terimdir. Patolojik kumar oynama yaygınlık oranlarının incelenmesi, diğer tanılara göre daha az sıklıkta olmadığını düşündürmektedir. Örneğin, yaşam boyu patolojik kumarbazların oranları Brezilya'da % 1,0 (Tavares, Carneiro, Sanches, Pinsky,

Caetano, Zaleski ve Laranjeira, 2010), İsviçre'de % 1,1 (Bondolfi, Jermann, Ferrero, Zullino ve Osiek , 2008), Hong Kong'da % 1.8 (Wong ve Ernest, 2003) son kumar yaygınlık çalışmalarında yer almıştır . Bu sayılar, kumarla ilgili sorunları olan ancak patolojik kumarcı olmayanlar da dahil olmak üzere popülasyondaki gerçek kişi sayılarına dönüştürüldüğünde ve kumar davranışının kumar oynamayan önemli kişiler üzerindeki olumsuz etkileri dikkate alındığında, sorunlar daha dramatik görünmeye başlar. Kumar araştırmaları, son yıllarda kumar araştırmalarında kayda değer artış olduğunu göstermiştir (Johansson, Grant, Kim, Odlaug , ve Götestam, 2009). Demografide (Kessler, Hwang, Labries, Petukhova, Sampson ve diğerleri, 2008; Voldberg, Nysse-Corris ve Gerstein, 2006), kişilik (örneğin Kaare, Mottus ve Konstabel, 2009) gibi çeşitli değişkenler, kumar güdüsü (ör. Lee, Chae, Lee ve Kim, 2007; Stewart ve Zack, 2008), kumarla ilgili bilişler (ör. Miller ve Currie, 2008; Raylu ve Oei, 2004b), etki (ör. Matthews, Farnsworth , ve Griffiths, 2009), kumar katılımı (örneğin, Faregh ve Leth-Steenson, 2011; Petry ve Mallya, 2004) yer almaktadır. .

Ferentzy ve Turner (2013) kumar endüstrilerinin her birinin benzersiz bir geçmişe ve düzenleyici bir yapıya sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, kumar alanı için bazı devlet politikalarının da sorun yarattığı bilinmektedir. Bu nedenle, son iki yüzyılda çoğu kumar oyunu Kuzey Amerika'da, Britanya ve Avusturalya'da yasadışı olmakla birlikte diğer pek çok ülkelerde ise sosyal, dini ve ekonomik tutumlar nedeniyle sorunlu bir faaliyet olarak görülmeye başlanmıştır. Kumar terimini yorumlamak aslında basit gibi görünse de gerçekte oldukça karmaşıktır. Kumar oyunu belli bir miktar para yatırarak şans veya beceri içeren bazı belirsiz olaylar yoluyla para kazanmak amacıyla yönlendirilen, şans eseri ya da tesadüfen

belirlenecek olan bir sonuca dayalıdır. Bu sonuç genel olarak para kazanmaya veya kaybetmeye dayansa da bazı durumlarda değerli eşya veya mülk değişimi olarak da karşımıza çıkabilmektedir (Findlay, 1986; Ferentzy ve Turner, 2013).

Kumar çoğu zaman beceri yerine daha çok şansı kapsar (düğmelere basma gibi) ve çoğu kumar oyunu esnasında hiçbir beceri gerekli değildir. Bununla birlikte sonucunun da belirsiz olması kumar oynayan kişilerde kesin olmayan bir hisse senedi satın alırcasına bir getiri yaratma ihmali arttırdığı inancını getirir. Smith ve Wynne kumarı, bilinçli ve gönüllü olarak oynanan, risk unsuru içeren, en az iki kişi arasında oynanan ve bir tarafın kazanıp diğer bir tarafın kaybetmesiyle sonuçlanan bir faaliyet olarak yorumlamıştır (Hinchliffe, 2015). Shaffer ve Kom (2002) gibi bazı araştırmacılar ise kumarı çeşitli çerçevelerdeki ilgili kamusal ve politik alanlar bağlamında incelemişler ve kumarın “bireysel bir özgürlük” meselesi olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bununla birlikte kumarın hükümetlerin gelir kaynaklarına katkı sağlayan, bir istihdam ve turizm aracı olarak ekonomik kalkınmaya katkıda bulunan bir eğlence alanı olduğunda öne sürülmüştür (Hinchliffe, 2015). Ayrıca, kumarın tıbbi bir model içerisinde ele alınması gereken bir bağımlılık olduğu, bununla birlikte bir kültür meselesi olarak da karşımıza çıktığı belirtilmiştir (Lee, 2009; Hinchliffe, 2015). Dolayısıyla, kumarın belki de bazı kültürler için artan servetle sınıfsal zorluklardan kurtulma aracı olarak ortaya çıktığı ve bunun bir halk sağlığı sorunu olduğu düşünülmektedir (Derevensky, Gupta ve Winter, 2003).

Son yıllarda, kumar bağımlılığının yaygınlaşması ile birlikte kumar bağımlılığının nedenleri araştırmacıların ilgi alanlarına girmeye başlamıştır. Bugün yaygın kanının aksine kumar oynanan mekânların artması kumar bağımlılığının artışı tek başına açıklayamamaktadır. Araştırmalar bazı kültürel grupların kumar oynamaya daha açık olduklarını ve bu nedenle de patolojik ve sorunlu kumar

oynama davranışının bu tip toplumlarda daha sık görüldüğünü ortaya koymaktadır (Raylu ve Oei, 2004). Bu durumun etiyolojisi incelendiğinde genetik, sosyolojik ve bireysel faktörlerin önemli rol oynadığı görülmektedir (Raylu ve Oei, 2002; 2004).

Güncel araştırmalar yerli toplumlardaki genç yetişkinlerin, patolojik kumar oynama sorununu diğer toplumlardaki bireylere göre daha sık deneyimlediklerini ortaya çıkarmıştır (Meyer ve ark., 2009). Kanada'da yaşayan farklı kültürlere sahip azınlıkların ve göçmelerin oluşturduğu iki grup arasında yapılan araştırma, toplumu oluşturan çoğunluktan farklı bir grup olmanın bu bireylerde stres oluşturduğunu göstermiştir. Göçmenlerin deneyimledikleri bir çok stres durumları olduğu bilinmektedir. Bunlardan en önemli stres unurunun yeni bir kültüre adapte olmaya çalışmak olduğu söylenebilir. Kanada'da ikamet eden etnik toplumlara ait bireylerin yaşadığı stres faktörleri arasında ayrımcılığa maruz kalmak, düşük eğitim seviyesine sahip olmak, sosyoekonomik anlamda yetersizlik, işsizlik, ev koşullarının kötü olması ve sosyal ortam kuramada güçlük yaşama sayılabilmektedir. Tüm bu koşullar bireylerin hem psikolojik hem de duygusal sorunlar yaşamasına sebep olmakta ve patolojik ve problem kumar oynama davranışı göstermesine neden olmaktadır (Cavion ve ark., 2008). Kumar oynama davranışını ortaya çıkaran tüm bu durumlar kumar oynama nedenlerini de doğrudan etkileyebilmektedir. Nevada'da farklı etnik grupların kumar oynama nedenlerini ortaya koyan bir çalışmada da. siyah bireylerin daha çok para kazanmak, beyaz bireylerin ise daha çok eğlenmek ve sosyalleşmek amacıyla kumar oynadıkları ortaya konulmuştur (Volberg, 2002). Bununla birlikte, Çin kültürü gibi pozitif değerleri ve inançları olan kültürlerde daha yoğun kumar oynama davranışı görülürken cesareti olmayan (risk almayı sevmeyen) daha az kumar oynama davranışı görülmektedir (Tse ve ark., 2010; Raylu ve Oei, 2004). Yine Çin kültürü gibi kumar oynama davranışını kabul edilebilir bir sosyal aktivite

görülürken, Singapur'daki Malay nüfusuna göre kumar İslam dininin gerekçesiyle kısıtlanmıştır (Raylu ve Oei, 2004; Lai, 2006). Hong Kong'da yaşlı yetişkinler arasında kumar oynamaya yönelik yakın tarihli bir çalışma yaşlı kumarbazların kumar oynama nedenlerinin sosyalleşme olduğunu ortaya çıkarmıştır (Ohtsuka ve Chan, 2014).

KKTC'de kumar ile ilgili yapılan çalışmaların bulguları KKTC'de kumar oynama davranışının yaygın olduğu ve patolojik kumar oynamanın giderek yükseldiğini ortaya konmuştur (Çakıcı, 2012; 2014; 2016). Yapılan araştırmalar KKTC'deki patolojik kumar oynama oranlarının dünyadaki “yüksek” patolojik kumar oynama oranları olan Asya ülkelerinden (Wong ve So, 2003) daha yüksek olduğu bildirilmektedir (Çakıcı, 2014). KKTC'lerden elde edilen bulgular (Çakıcı, 2012; 2014; 2016) dünyada “aşırı yüksek” patolojik kumar oynama özelliği bulunan Portoriko'daki Portoriko'lular (Volberg ve Vales, 1998), Yeni Zelanda'daki Maori'ler (Abbott ve Volberg, 1996) ve Kuzey Dakota'daki Amerikan yerlileri (Volberg ve Silver, 1993; Volberg ve Vales, 1998) ile benzerlik göstermektedir. KKTC ile benzerlik gösteren bu ülkelerin özellikleri incelendiğinde tarihçelerinde koloni olma, ekonomik sömürüye maruz kalma, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı olma, düşük eğitim düzeyi ve yüksek işsizlik gibi ortak özellikler tespit edilmiştir (Dyall vd., 2002). KKTC'deki kumar oynama nedenleri arasında bu yüksek oranlar dikkate alındığında sosyokültürel nedenlerin en önemli faktörlerden biri olduğu görülmektedir. Kumar bağımlılığındaki yüksek oranların KKTC'de olduğu gibi her toplumun kendine özgü sosyokültürel yapısıyla ilgili olduğu bildirilmektedir (Raylu ve Oei, 2002; 2004). Özellikle kültür tutum değişikliği kumar bağımlılığının artmasında etkin bir faktör olduğu göz önünde tutulmalıdır (Raylu ve Oei, 2004).

1.8. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Tüm bu çalışmalar göz önüne alındığında farklı toplumlarda farklı kültürel tutumların kumar bağımlılığının gelişimini etkileyebildiği görülmüştür. Farklı kültürel tutumların kumar oynama nedenlerini de farklı şekilde etkileyebildiği düşünülebilir. Kıbrıs ve Türkiye doğumlularda farklı sosyokültürel özellikler kumar oynama nedenlerini de etkileyebilir.

Bu çalışmada kumar bağımlılığı olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-KKTC ve Türkiye Cumhuriyeti-TC doğumlu bireyler arasında kumar oynama nedenlerinin farklı olup olmadıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. KKTC ve TC doğumlu bireylerin kumar oynama nedenleri arasında fark var mıdır?
2. KKTC ve TC doğumlu bireylerin kumar oynama nedenleri ve kumar bağımlılıkları arasında bir ilişki var mıdır?

1.9. Tanımlar

Kumar Bağımlılığı: Kumar ve bahis oyunları, para karşılında oyun oynamayı veya şansa dayalı olaylara yatırım yapmayı içerir. Kısa süreli ve emek vermeden kazanılan paradır (Tarhan ve Nurmedov, 2014).

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kumara Genel Bir Bakış

Petry (2005a) kumarın önceden kaydedilmiş zamanlardan beri insan yaşamının bir parçası olduğunu belirtir. Dolayısıyla kumar yeni bir fenomen değildir. Örneğin, bir Mısır mezarında yaklaşık MÖ 3000'den kalma zar bulunduğu bilinmektedir (Fransa, 1902; aktaran Petry, 2005a). Kumar, katılımcıların tercihlerine göre farklı biçimleri ve farklı kumar türleri ile tüm dünyada ortak bir faaliyettir. Kumar oynama yolları çeşitlidir (Orford, 2005). Spor, at veya köpek yarışları, kumar makineleri, zarlar, kartlar gibi oyunlarda değerli bir şeyle bahis oynamak, bilinen bazı biçimlerdir. Teknolojik değişiklikler yoluyla yeni kumar biçimleri de sunulmaktadır (Orford, 2005). Örneğin Petry ve Mallya (2004), İnternet'in en yeni kumar olduğu kadar en tartışmalı kumar türlerini de sunduğunu öne sürmektedir. Kumar risk alma davranışı olarak kabul edilmektedir (Slutske, Caspi, Moffitt ve Poulton, 2005). Freimuth (2008) kumar oynamayı, sonucun kesin olmadığı durumlarda risk almak veya şansa güvenmek olarak tanımlar. 'Şans' faktörünü dışlayan benzer bir tanıma göre kumar, para veya mal varlığının kesin olmayan bir şey sonucunda insanları riske atması olarak tanımlanır (Longman Dictionary). Dolayısıyla, herhangi bir çerçevede kaçınılmaz olarak birbirine bağımlı kavramlar olan risk ve belirsizlik, kumarın biçimsel tanımlayıcı özellikleridir.

Bazı insanlar hiç kumar oynamayı tercih etmezken, bazıları yıkıcı sosyal, mali ve psikolojik sonuçlarına rağmen kumar oynamaya devam ediyor. Öte yandan, bazıları eğlence amaçlı veya sosyal kumarbazlar olarak da adlandırılan kumarla ilgili herhangi bir sorunla karşılaşmadan uzun süre kumar oynayabilir. Diğer bir deyişle, kumar, çoğu insan için eğlence içerikli olumlu bir deneyim iken, bazıları için değişen

şiddet ve süreye sahip zorluklarla ilişkilidir (Voldberg, Nysse-Corris ve Gerstein, 2006). Böylece; bireysel davranışını farklılaştıran biyolojik, kültürel, gelişimsel, psikolojik, bilişsel faktörlerdir. Bir yandan kumar oynamak ya da yapmamak, diğer yandan katılımcıların farklı sonuçları olan çeşitli kumar davranışları, kumarla ilgili olumsuz sonuçlar açısından önemli olgulardır.

Raylu ve Oei'ye (2004a) göre kumar sorunu, bireyin kumar oynaması kontrolden çıktığında ortaya çıkar ve kişisel, kişilerarası ve sosyal sorunlara neden olmaya başlar. Kumar oynamakta sorun yaşayan bireyler kontrol kaybı yaşarlar (Pallesen, Mitsem, Kvale, Johnsen ve Molde, 2005). Bu kişilerin hayatlarında aksamalara yol açabilir. Mali, ilişki, istihdam, içsel, hukuki sorunlar arasında daha yaygın olarak rapor edilmektedir. Eşik altı patolojik kumarbazlara kıyasla patolojik kumarbazlar daha kumar oynama eğilimi gösterir (Namrata ve Oei, 2009). Aile ilişkileri, psikolojik işleyiş, finansal ve yasal aile ilişkileri, psikolojik işlevsellik, mali ve yasal durum, düzensiz kumardan etkilenebilir (Pettry ve Armentatano, 1999).

Kumar araştırmalarının önemli bir kısmı, kumarın neden olduğu zarardır. Giesbrecht (2009), kumarla ilgili zararı anlamının daha etkili kontrol önlemleri almak için önemli olduğunu öne sürmektedir. Kumarın neden olduğu zarar çeşitlidir. Örneğin, akademik sağlık merkezi çalışanları ile yapılan yakın tarihli bir araştırmada, patolojik kumarbazların yaklaşık üçte biri kumar oynamayı kaçırdıklarını bildirmiştir (Pettry ve Mallya, 2004). Başka bir çalışmanın sonuçlarına göre, Wiebe, Single ve Falkowski-Ham (2003a) birkaç olumsuz etki bildirmiştir. Örneğin, mali (ör. borç verme, geri ödenmeyen krediler, alınan veya satılan değerli eşyalar) ve psikolojik endişeler (ihmal edilmiş / terk edilmiş, tehdit edilmiş) gibi başkalarının kumar oynaması nedeniyle deneyimlenen kumarın neden olduğu zararın sadece kumar oynayan kişiye ait olmadığı, aynı zamanda başkalarını da etkilediği açıktır. Bu

bulgular dikkate alındığında, hem kumar davranışının hem de olumsuz sonuçlarının incelenmesi kamuyu ilgilendiren bir konu haline gelir (Chou ve Afifi, 2011; Cox, Kwong, Michaud ve Enns, 2000; Faregh ve Leth-Steensen, 2011; Korn ve Shaffer, 1999; Nower, Derevensky ve Gupta, 2004). Örneğin, Cox ve arkadaşları (2000), daha kapsayıcı bir yaklaşımın toplumdaki sorunlu kumar deneyimlerinin eğitimi, önlenmesi ve erken müdahalesi için patolojik kumarın tanı çerçevesi gerekebilir. Shaffer (2005) kumar bağımlısı bir görüşten fakir olanın nüfus temelli bir psikolojinin daha karmaşık ve etkileşimli bir modeline yönelik değerler veya kişisel seçimlerdir. Halk sağlığı, davranışsal ekonomi, sosyo-kültürel faktörler bu psikolojinin bir parçasıdır (Shaffer, 2005). Maalesef, sorunla karşılaştırıldığında normal veya düşük riskli kumar oynamayı araştırmak için çok az araştırma yapılmıştır ve çoğu da patolojik kumar oynama ile ilgilidir (Currie, Hodgins, Wang, el-Guebaly, Wynne ve Chen, 2009). Dahası, tedavi arayan kumarbazlara kıyasla farklı özelliklere sahip olabilecek tedavi arayan kumarbazlar, genellikle farklı çalışmaların örneklerini oluştururlar (örneğin, Steel ve Blaszczynski, 1998; Stinchfield, Govoni ve Frisch, 2005). Ancak, kumar şiddet sürekliliğinin en üst noktasında olduğu için genel nüfusu temsil etmeyebilirler (Petry, 2009). Başka bir bakış açısıyla, kayıplara rağmen kişiyi kumar oynamaya devam etmeye motive eden şey (Raylu ve Oei, 2002) cevaplanması gereken önemli bir sorudur. Ancak cevabın bir parçası olan soru sorun olmayan kumarbazların özellikleri içinde gizlenebilir. Çünkü, sorunlu olmayan ve sorunlu kumarbazların kayıplarına rağmen ayırt edici özellikleri bu bağlamda kritiktir. Başka bir deyişle, bu sorunun doğru cevabı aynı zamanda problemsiz kumarbazlar ve kumarbazların doğru bir resmini gerektirir. Kumar oynayan bireyler sorunlu ve patolojik kumarbazlardır.

Kumarın insanlık tarihinin bir parçası olduğu ve dünyanın birçok farklı yerlerinde farklı biçimlerde oynandığı söylenebilir (Ferentzy ve Turner, 2013). Örneğin 3000 yıl önce “Keno” denilen bir kumar çeşidinin Çin’de oynandığı kanıtlanmıştır. Bugün en çok hoş giden Blackjack ve Poker gibi kâğıt oyunlarının temelini Çin’de atıldığı görüşü hüküm sürmektedir. Çok sıkı kontrol ve yasaklamalara rağmen tarihten önce ve tarih boyunca Çin’de kumarın çok sevildiği ve oynanmakta olduğu bildirilmektedir (Lam, 2004).

Kumar o dönemden günümüze kadar çeşitli nedenlerle oynanmaktadır. Kumar keyifli vakit geçirme, eğlenme ve dinlenme aracı olarak kabul edilmekte ve her geçen gün kullanımı yaygınlaşarak artmaktadır (Lam, 2005; Hinchliffe, 2015). Kumar oynayan ve kumarla ilgili sorunları olan kişileri belirlemek için kavramsallaştırılmış birden çok terminoloji, kumarla ilgili literatürde açıkça görülmektedir. Örneğin, Shaffer, Hall ve Vander-Bilt (1999), kavramsal olarak eşdeğer kategorilerin, farklı çalışmalarda “patolojik”, “olası patolojik”, “aşırı”, “kompulsif” kumar gibi isimlerle en düzensiz kumar düzeyidir. Kişileri sürekli kumar oynamanın ciddiyeti üzerine etiketleme örnekleri çeşitlidir. Örneğin, el-Guebaly, Patent, Currie, Williams, Beck, Maxwell ve Jian (2006), kumar oynayanları problemsiz, düşük şiddette, orta / yüksek şiddette kumar grupları olarak sınıflandırırken, Voldberg ve meslektaşlarının (2006) sınıflandırması düşük riskli, riskli, sorunlu ve patolojik kumarbazlardan oluşur. Nower, Derevensky ve Gupta (2004) örneklemelerini oyun oynamayanlar, sosyal kumarbazlar, sorunlu kumarbazlar ve olası patolojik kumarbazlar olarak kategorize etti. Gupta ve Derevensky (1998), örneklemine kumarbaz olmayanlar, ara sıra kumarbazlar, düzenli kumarbazlar, problemli ve patolojik kumarbazlar olarak kategorize etti. Wiebe ve meslektaşları (2003a) örneklerini kumar oynamayanlar, sorun olmayan kumarbazlar,

riskli, mod sorunları ve ciddi sorunlar olarak Kanada Kumar Sorunları Endeksine göre kategorize etti. Patolojik ve problemin birleşimi gibi birkaç başka örnek "sorunlu kumar" olarak kumar oynamak (Johansson, Grant, Kim, Odlaug ve Götestam, 2009), sorun ve "düzensiz kumar" olarak patolojik kumar (Chou ve Afifi, 2011) de kumar literatüründe belirgindir. Bu çoklu terminolojiler, değişen tanım ve kriterlerle birlikte bu alandaki karışıklığa ve belirsizliğe katkıda bulunur (Derevensky, Gupta ve Winters, 2003; Blaszczynski, Ladouceur ve Shaffer, 2004). Cox ve arkadaşları (2000) çeşitli kumarbazları ayırt etmek için kullanılan parametrelerin net olmadığını belirtmektedir. Bu kafa karışıklığı ve belirsizlik, farklı araştırma bulgularının sonuçlarını karşılaştırmada da zorluk çıkarmaktadır. En azından daha kesin iletişim amaçları için kavramsal netlik gereklidir.

Kumar oynama alışkanlığı tüm toplumlarda yaygın olarak görülen yasal bir faaliyet olarak bilinmektedir. Her ne kadar kumar oynama davranışı eğlenceli, keyifli bir zaman geçirme aracı olarak yaşansa da bazı insanlar için ise kumar yakın ilişkilere ve toplum ilişkilerine zarar veren bir durum olarak görülmektedir (Çelikel, 2010).

Kumar oynama alışkanlığı her ne kadar psikopatolojik bir durum olarak görülse de son yıllarda sağlık sorunu olarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Kalyoncu, Pektaş ve Mırsal, 2003). Kumar oynama davranışı ilk kez Amerikan Psikoloji Birliği (APA) Tarafından 1980 yılında yayınlanan DSM-III'te ayrı bir tanı olarak yer almıştır.

2.1.1. Kumarın Tanımı

Günümüzde kumarın bir den fazla tanımı bulunmaktadır. Yeni Zelanda kumar yasası 2003'e göre kumar doğrudan ya da dolaylı olarak para kazanmak,

sonucu ise kısmen ya da tamamen şansa bağlı bir etkinlik olarak tanımlamaktadır (Çelikel, 2010). Kumar kısmi veya tamamen tesadüfî olaylar sonucunda kişinin para kazanması ya da kaybetmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Walker, 2008). Bir başka tanımda ise kumar, şans oyunları, bahis, para anlamına gelmektedir. Kumar davranışının risk almayı gerektiren bazı beceriler gerektirdiği savunmaktadır. Fakat süreklilik kumar sorunu ve patolojik kumarı da yanında getirmektedir (Hardoon ve Derevensky, 2002).

2.1.2. Kumarın Türleri

Kumar oyunları genel olarak şans oyunları klasik oyunlar, sayısal oyunlar, müşterek bahisler ve elektronik oyunlar şeklinde de gruplandırılmaktadır.

1. Klasik oyunlar: Belirli sürede, belli aralıklarla, Milli piyangı gibi çekiliş yapılan ya da anında kazanç sağlayan kazı kazan biletleri gibi oyunlar "klasik oyunlar" olarak adlandırılmaktadır.

2. Sayısal oyunlar: Tamamen şansa dayalı olan ve kazananları çekilişle tespit eden şans oyunları türlerinden birisi olan sayısal oyunlar Türkiye'de sayısal loto, şans topu ve on numara olarak bilinmektedir.

3. Müşterek Bahisler: Sayısal oyunlara benzer özellikler taşıyan müşterek bahisler, her çeşit spor oyunu ve yarışmayla ilgili her hangi bir görüş veya iddia sonucuna göre oynatılan ve katılımcılar arasından sonucu doğru tahmin edenlere önceden belirlenen adet, tutar ve oran olarak ikramiye kazandıran oranlardır. İddia ve at yarışları bu oyun gruplarına girmektedir.

4. Makine Oyunları: Katılımcıların kendi kontrolleri ile bir terminal üzerinden oynadıkları oyunlardır. Bir diğer adı da elektronik oyunlar olarak bilinmektedir. Birçok ülkede lokanta, eğlence merkezi ve benzin istasyonu gibi insanların sıkça

uğradıkları yerleştirilen ve merkezi bir sisteme bağlı olan video, piyango terminalleri ile birçok ülkede kanunlarla tanımlanmış olup, gerçek anlamda kumar olarak adlandırdığımız özel izne tabii işletmeler tarafından kapalı bir ortamda oynatılan gazino oyunları, makine oyunlarının alt türleridir.

2.1.3. Psikopatoloji ve Kumar

Kumar oynama davranışı ile bazı psikopatolojilerin bir arada görülebileceği araştırmalarca tarafından bildirilmektedir. Gerek dünya da gerekse Türkiye'de yapılmış olan araştırmalar özellikle depresyon, yalnızlık ve sosyal geri çekilme durumlarının kumar bağımlılığına risk oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte birçok kumar bağımlılığı olan birçok bireyin, kumar oynama davranışı gösterdikleri esnada disosiye olduğu tespit edilmiştir (Ledgerwood ve Petry, 2006). Ayrıca yapılan araştırmalar, depresyon ve kaygı sorunları yaşayan bireylerin, bu durumlarla baş etme tekniği olarak kumar bağımlılığı geliştirdiklerini ortaya koymuştur (Getty ve ark., 2000). Duygusal olarak başedebilme yetenekleri gelişmemiş olan ve kolay incinebilirliği olan ve kumar oynama davranışı gösteren bireylerin, sorunlarından kaçmak amacıyla kumar oynama davranışı gösterdikleri tespit edilmiştir. Buna karşın, antisosyal özellikleri ön planda ve dürtü kontrolü sağlamakta güçlükler deneyimleyerek kumar oynayan bireylerin dürtüsellik ve heyecan arama nedenlerinin ön planda seyrettiği ve son olarak, koşullanarak oynayan bireylerin ise davranışsal sorumluluklarından kaçınmak amacıyla kumar oynadıkları ortaya çıkmıştır (Coşkun, 2017).

Güney Afrika'da gerçekleştirilen bir çalışma, kumar bağımlılarında en sık görülen psikiyatrik bozukluğun %28 ile majör depresyon olduğu; anksiyete bozukluğunun %25.5 oranında ve madde kullanımının % 10.5 olduğu bulunmuştur (Sinclair ve ark., 2014). Kanada'da gerçekleştirilmiş bir diğer çalışmada da her yirmi

bireyden birinin kumar oynama ile ilgili bir problem yaşadıklarını ortaya koymuştur (Canadian Community Health Survey on Mental Health ve Wellbeing, 2002). Bu çalışmaya paralel olarak kumar bağımlılığı ya da kumar ile ilgili herhangi bir problem yaşayarak kumar bağımlılığı riski gösteren bireylerin dörtte birinin yaşam boyu en az bir kez majör klinik depresyon deneyimlediklerini, beşte birinin ise intihar etmeyi düşündüklerini tespit etmiştir. Kumar oynayan ve oynamayan bireyler karşılaştırıldıklarında. %15'inin alkol bağımlılığı; %29'nun psikolojik sıkıntı gösterdiği; %53'nün ise kumar oynama davranışı gösterme nedeniyle aileleri ile sorunlar deneyimlediklerini ortaya koymuştur (Martin. 2004). Ayrıca, çocukluğunda öğrenme bozukluğu görülen (Parker ve ark., 2013) ve yetişkinlik hayatında dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu gösteren bireylerin kumar oynama davranışı gösterme riskinin yüksek olduğu bulunmuştur (Clark ve ark., 2013). Bununla birlikte, patolojik olarak depresif ve kaygılı olmanın kumar bağımlılığına risk oluşturduğu bildirilmektedir (Ste- Marie ve ark., 2006).

Kumar bağımlılarının yukarıda sözü geçen duygudurum bozukluklarına ek olarak histiriyonik, borderline ve narsisistik ve özellikle de antisosyal kişilik bozukluklarını gösterebildiği bildirilebilmektedir (Griffiths ve ark., 2010). Bununla birlikte kumar bağımlılığı olan bireylerde huzursuzluk, aşırı bir biçimde ruh halinde değişkenlik, kişilerarası ilişki sorunları, boşanma, çalışma ve aile hayatında sorunlar ve iflas etmek gibi hayatını olumsuz yönde etkileyen deneyimler yaşantılanmaktadır (Coşkun, 2017). Tüm bu sözü geçen psikopatolojilerle birlikte, kumar bağımlılığı ile diğer bağımlılıklar arasında da ilişki olduğu bildirilmektedir. Örneğin madde ve alkol bağımlılarının %13-%33 arasında değişen bir oranla ya kumar bağımlılığı ya da kumar bağımlılığı riski göstermekte olduğu tespit edilmiştir (Cavion, 2008. Akt.; Coşkun, 2017).

2.1.4. Kumar Bağımlılığı Kriterleri

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ilk kez 1964 yılında bağımlılık kavramını madde ve alışkanlıklara dayalı bağımlılık olarak tanımlanmıştır. WHO'nun ICD (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems/ Uluslararası Hastalık Sınıflandırma Kitapçığı) bağımlılık, bireyin bağımlılık geliştirdiği madde veya davranışın bireyin hayatındaki diğer tüm davranışları ikinci plana atması sonucuyla gelişen psikolojik, davranışsal ve zihinsel problemler olarak tanımlamıştır (WHO, 1992). 1980 yılında ise ilk kez patolojik kumar oynama DSM-IU'de dürtü kontrol bozukluğu tanı kategorisi olarak yer bulmuştur (APA, 1980). DSM-IU'den 14 yıl sonra yayınlanan DSM-IV'de patolojik kumar oynama bozukluğu “sürekli ve yineleyen uygunsuz kumar oynama davranışı” olarak açıklanmış ve patolojik kumar oynayan kişilerin tam ölçütleri şu şekilde ifade edilmiştir: kumar üzerine aşırı kafa yorar; arzuladığı heyecan duygusunu tekrar tekrar deneyimlemek amacıyla para miktarını artırarak kumar oynamaya gereksinim duyar; çok defa kumarı azaltma veya bırakma girişimlerinde bulunmuştur: bu girişimlerinde bulunurken sinirli veya huzursuzdur; problemlerinden uzaklaşmak, kaçınmak ya da disforik bir duygu durumdan kurtulmak için kumar oynar; kaybettiklerini kovalar; kumar oynama sıklığını gizlemek adına ailesine ya da başkalarına yalan söylemekten çekinmez; kumar oynamak için para elde etmek amacıyla yasa dışı davranışlar sergiler; kumar oynama pahasına önem verdiği ilişkisini, işini ya da eğitim veya mesleğinde başarı kazanmasıyla ilgili fırsatları tehlikeye atar veya kaybeder; içine düştüğü büyük borçlardan kurtulmak için başkalarına güvenir (APA, 2000; Kessler vd., 2008). 2015 yılında yayınlanan DSM Vde ise kumar oynama bozukluğu Madde İle İlişkili Olmayan Bozukluklar tanı grubu başlığı altında tek başına yer almaktadır. DSM-V'de, DSM-IV'de sözü geçen

10 tanı ölçütünden sadece “kumar oynamak için gereken parayı sağlamak üzere sahtekârlık, dolandırıcılık, hırsızlık, zimmetine para geçirme gibi yasa dışı eylemlerde bulunur” tanı ölçütü çıkarılmıştır (APA, 2000). DSM-V'e göre bir diğer de dokuz ölçütten dördünün varlığının tanı koymak için yeterli olmasıdır. Şiddet belirleyicisi açısından ise en az dört veya beş ölçütün karşılanması hafif, altı veya yedi ölçütün karşılanması orta, sekiz veya dokuz ölçütün karşılanması şiddetli kumar oynama bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte “dönemsel” ve “sürekli” oluşu da diğer belirleyiciler olarak kabul edilmiş ve madde ile ilişkili bozukluklarda olduğu gibi “erken” ve “tam remisyon” belirleyicileri de ifade edilmiştir (APA, 2013; Haşin vd., 2013; Güleç vd., 2015).

2.1.5. Kumar Oynama Nedenleri

Günümüzde birçok ruhsal hastalığın nedenleri açıklanırken kullanılan biyopsikososyal nedenler kumar bağımlılarının kumar oynama nedenlerini açıklarken de kabul görmektedir. Genetik etkenlerin kumar bağımlılığı üzerinde etkisi olduğu araştırmalar tarafından ortaya konulmuştur. 3359 ikiz erkek üzerinde gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre; kumar bağımlılığı oranının %50-%60 arasında değiştiğini bildirmiştir (Lobo ve Kennedy, 2006). Bununla birlikte, kalıtsal etkenler, travmatik yaşam deneyimleri ve kumar bağımlılığı arasında ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Meyer ve ark., 2009). Ayrıca, genetik etkenlerle birlikte, sosyal öğrenmenin de etkili olabileceği araştırmalar tarafından bildirilmektedir. Kumar bağımlılarının aileleri üzerinde yapılan araştırmalar, bu kişilerin yakın (birinci derece) akrabalarında da kumar ile ilgili sorunlar olduğu bildirilmektedir (Black ve ark., 2006). Bu nokta, kalıtsal etkenler ile birlikte, sosyal olarak ailenin de kumar bağımlılığı nedenleri arasında gösterilebileceği ortaya çıkmaktadır.

Kumar oynama davranışına sadece kalıtsal ve ya sosyal nedenler değil, bunlarla birlikte bir çok dış etkende motivasyon oluşturmakta ve neden olmaktadır. Örneğin “heyecan” yaşamak için kumar oynamak ya da yaşadığı sorunlardan kaçınmak, sorunlarıyla başa çıkmak için kumar davranışı göstermek kumar oynama nedenlerinin başında gelmektedir (Llyod ve ark., 2010). Yapılan bir çok çalışmalar, dürtüsellik, heyecan arama, risk alma ve antisosyal kişilik özellikleri ile kumar bağımlılığının ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Vitaro ve ark., 1997; Coventry ve Constable, 1999, Petry ve Casarella, 1999; Perty, 2000).

Son araştırmalar ise çeşitli motivasyonların kumar sorununu açıklamaya yardımcı olabileceğini göstermektedir. Kumar davranışında belirli motivasyonların önemli rolü günümüzde net bir şekilde anlaşılmamış olmasına karşın çalışmalar farklı modellerin karşılaştırması ile kumar motivasyonların rolünü araştırmaktadır (Walker, 1992). Binde (2013), insanların kumar oynama nedenleri tüm dünyada ortak olup, beş nedeni içeren bir model ileri sürülmüştür. Bu model beş motivasyonel nedenlerden oluşmaktadır. Jackpotun isabet rüyası (kazanma) ve değişen hayatlar, sosyal kazanımlar, entellektüel mücadele, kumar oynama esnasında ruh halinin değişimi ve kazanma şansının var oluşu başlıca oynanma nedenleri arasındadır. Bu model kumar sorununu anlamamıza yardımcı olmaktadır. Model, bireylerin kumar oynamak için sahip oldukları çok çeşitli nedenlerini bütünleştirip, kumar oynamanın diğer eğlence etkinliklerine göre farkını anlamayı mümkün kılmaktadır. Kumar oynamak insanın biyopsikolojisine girip, güçlü psikolojik süreçleri kolayca uyandırmakta ve derin kültürel anlamlarla bağlantı kurmaktadır. Bu yüzden kumar bağımlılığının temeli çoğu zaman kültürel yatkınlığa da bağlanmaktadır (Neighbours vd., 2002; Sproston, Hing ve Palankay, 2012).

Günümüzde en çok kullanılan ve en geçerli model olarak kabul gören Lee ve arkadaşları (2007) tarafından beş faktörlü bir kumar motivasyonu modeli olarak geliştirilmiş olan modeldir. Bu model, kumar oynamayı motive eden sosyalleşme, kaçınma, eğlenme- heyecanlanma ve para kazanma olarak tanımlanan beş faktör üzerine yoğunlaşmıştır (Lee vd. 2007; Lee. 2009; Arcan ve Karancı, 2014). Blaszczynski ve McConaghy (1989) kumar bağımlılarının, kumar oynama nedenlerini ortaya koymak için yapılmış bir çalışma da, %77.3'ü para kazanma ve %61.3'ü heyecan duymanın başlıca kumar oynama nedenleri olduğunu belirtmişlerdir (Akt., Duvarcı, 1998). İngiltere'de 7756 katılımcıyla yapılan bir başka çalışmada, katılımcıların % 83'ü büyük para kazanmak ve % 59'u para kazanmak nedenleri ile kumar oynadıklarını bildirmişlerdir (Wardle vd, 2011). Wiebe ve meslektaşlarının (2003) kumar bağımlıları ile yapılan bir yıllık takip araştırması sonuçlarına göre, kumar oynama nedenlerinin en çok para kazanmak, sorunlarına bir çözüm getirmek ve problemlerden kaçmak için kumar oynamak olduğunu tespit etmişlerdir. Wulfert ve arkadaşlarının (2008), kumar oynama davranışının en önemli nedeninin para kazanmak değil para kazanma beklentisi ile gelen heyecan duygusu olduğunu bildirmişlerdir. Lee ve arkadaşları (2007) tarafından, Kore'de yapılan bir araştırmada sosyalleşme, eğlenme, kaçınma, heyecan ve para kazanma kumar bağımlıları için başlıca motivasyon nedeni olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye'de yapılan az çalışmadan birinde, kumar bağımlılarının yaklaşık % 65'i kumar oynama nedenlerini mali sorunlarını çözmek olarak ifade etmişlerdir (Duvarcı ve Varan, 2000).

Tüm bunlarla birlikte, demografik özelliklerinde (yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi gibi) kumar bağımlılığını etkilediği bildirilmektedir (Lang ve Omori 2009). Kumar oynama davranışını açıklamaya yönelik bir çok teori öne sürülmüş ve

motivasyonel nedenlerin en yaygın olarak kabul edilebileceği ortaya konmuştur. Tüm bunlarla birlikte. Hayer ve Griffiths, (2015) kumar bağımlılığı geliştiren bireylerin, heyecan duygusunu hissetme arzusu; kolayca uyarılabilme/heyecana kapılabilirlik, risk alma eğiliminde olma ve bununla birlikte dürtülerini kontrol etmekte zorluklar deneyimleme gibi bazı ortak kişilik özellikleri olduğu bildirilmiştir.

2.1.7. Patolojik Kumarın Tanımı

Kumar oynama ilk olarak patolojik olarak değerlendirilirken DSM-III'te sınıflandırılmış ve dürtü bozukluğu olarak sınıflandırılmıştır. Amerikan Psikiyatri Birliği (APA); patolojik kumarı kronik, ilerleyici ve dürtülere karşı koyamama ve kumar davranışını bozan veya oynayan kişide, kişisel, ailevi ve mesleki hasar veren bir bozukluk olarak tanımlamıştır (Bazargan ve ark.,2000). Kumarın zararlı etkileri ise; mali sorunlar, iş sorunları, zayıf ebeveynlik ve diğer sorunlar ise aile içi şiddet, alkol ve zihinsel sağlık problemleri oluşturmaktadır (Wenli, 2007).

2.1.8. Patolojik Kumar Oynama Tanı Ölçütleri

DSM-IV tanı ölçütlerine göre;

A. Aşağıdakilerden beşinin (Ya da daha fazlasının) bulunması ile belirli, sürekli ve yineleyen uygunsuzdur kumar oynama davranışı:

1. Kumar oynama üzerine aşırı kafa yorar. (Ör. Geçmişteki kumar oynama yaşantılarını yeniden yaşamak, bir sonraki oyunu engellemek ya da tasarlamak ya da kumar oynamak üzere para sağlamanın yollarını düşünmek)
2. İsteddiği heyecanı duymak için giderek artan miktarlarda parayla kumar oynama gereksinimi duyar.

3. Birçok kez başarısızlıkla sonuçlanan, kumar oynamayı kontrol altına alma, azaltma ya da bırakma çabası olmuştur.
4. Kumar oynamayı azaltma ya da bırakma girişimlerinde bulunurken huzursuzdur.
5. Sorunlarından kaçmak için ya da disforik bir duygu durumdan (Ör. Çaresizlik, suçluluk, anksiyete, depresyon duyguları) kurtulmak için kumar oynar.
6. Parayla kumar oynayıp kaybetmesinin ardından bir başka gün kaybettiklerini yerine koymak için çoğu kez geri gelir (Kişinin kaybettiklerini "kovalaması")
7. Ne denli kumar oynadığını saklamak için aile üyelerine terapistine ya da başkalarına yalan söyler
8. Kumar oynamak için gereken parayı sağlamak üzere, sahtekarlık, dolandırıcılık, hırsızlık zimmetine para geçirme gibi yasa dışı eylemlerde bulunur.
9. Kumar oynama yüzünden önemli bir ilişkisini, işini ya da eğitimiyle ya da mesleğinde başarı kazanması ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atar ya da kaybeder.
10. Kumar oynama nedeniyle içine düştüğü korkunç parasal durumdan kurtulma için para sağlamak üzere başkalarına güvenir.

B. Kumar oynama davranışı bir Manik Epizod ile açıklanamaz (DSM-IV, 2005).

Kumar türlerinin, hepsinin bağımlılık derecesi birbirinden farklıdır. Devamlı

2.1.9. Klinik Özellikler

Kumar türlerindeki bağımlılık derecelerinin birbirinden farklı olduğu bilinmektedir. Devamlı oyunların bağımlılık yapma potansiyelinin daha yüksek olduğu yapılan çalışmalarca gösterilmiştir. Özellikle oyun makineleri kişi para

yatırdıkça oyunun devam etmesi nedeniyle, bu oyunların devamlı olmayan oyunlara göre bağımlılık yapma potansiyeli her zaman daha yüksektir (Aksoy, 2012).

2.11. Kumar'ın Dünya'daki ve KKTC'deki Yaygınlığı

Son yıllarda kumarın yaygınlığında önemli bir artış olmuştur (McMillen ve Wenzel, 2006; Ferentzy ve Turner, 2013). Dünya nüfusunun yaklaşık %1'i problemli bir biçimde kumar oynama davranışı göstermektedir (Wiebe ve Volberg, 2007). Yapılan araştırmalar, genel olarak en düşük problemli kumar oynama davranışı yaygınlık oranlarının Avrupa'da, orta düzeyde yaygınlık oranlarının Kuzey Amerika ve Avustralya'da ve en yüksek oranların ise Asya'da olduğunu ortaya koymaktadır (Williams vd., 2012). Son yıllarda yapılan araştırmalar, her 100 genç ve yetişkin kişiden 6-9'nun kumar ile ilgili bir sorun deneyimlediğini ortaya koymaktadır (Barnes vd., 2010).

Sproston, Hing ve Palankay (2012) tarafından. Güney Doğu Avustralya bölgesindeki gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre, bölge nüfusunun %65'inin son bir sene içerisinde en az bir kez kumar oynadığı ve bu kumar çeşitleri arasında da en yüksek oranın %41 ile piyango oynamak olduğunu ortaya koymuştur. Aym araştırma bulgularına göre, erkeklerin, bekar, boşanmış ve işsiz bireylerin kumar oynama eğilimlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Almanya'da yapılan bir araştırmaya göre ise son bir yıl içerisinde en az bir kez kumar oynama oranı %50 civarında olduğunu ortaya koymuştur. Bu eğilimin ise %55'e yakın bir oranla erkekler tarafından olduğu tespit edilmiştir (Sassen, Kraus, Bühringer, Pabst, Piontek ve Taqi, 2011). Belli aralıklarla tekrarlanan bir diğer araştırmaya göre Iowa kentinde kumar oynaların oranında kumar sektöründeki fırsatların artmasına rağmen yıllar içerisinde bir düşüş olduğu gözlemlenmiştir (Black, McCormick, Losch, Shaw, Lutz ve Allen, 2012). Williams, Lee ve Back (2013) tarafından yapılan araştırma ise

Güney Korede piyango oynayan bireylerin oranını %35'in üzerinde olduğunu bununla birlikte, iddia ve yarış oyunları oranları %3 ün altında olduğunu ortaya koymuştur. İngiltere'de 11-15 yaş grubu kumar bağımlılığı yaygınlığı üzerine yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 8.958 çocuktan %20'sinin aktif kumar oynadığını ve bu konuda problemler yaşamakta olduğunu tespit etmiştir (Forrest ve McHale, 2012).

KKTC'de kumar yaygınlığı ile ilgili sadece iki çalışma bulunmaktadır. Bunların ilki Çakıcı (2012) tarafından tüm KKTC'yi temsil edecek bir örneklem üzerinden yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda KKTC'deki kumar bağımlılığı yaygınlığı %2,2 olarak tespit edilmiştir. Sonraki yaygınlık çalışmaları yine Çakıcı ve arkadaşları (2014) tarafından aynı metodoloji kullanılarak yapılmış ve yaygınlık oranlarının 2012 yılında %3,5 ve 2014 yılında ise %3.8 düzeyine yükseldiği belirlenmiştir. Bununla birlikte kumar problemi (kumar bağımlılığı tanı kriterlerini doldurmayan ama kumar bağımlılığı riski barındıran grup) oranı ise 2007'de %9,2. 2012'de %9,7 ve 2014'de %9,5 olarak tespit edildiği belirtilmiştir. KKTC'de en yaygın ve sıklıkla oynanan oyunlar sırasıyla milli piyango, kazı-kazan, casino oyunları, at-köpek yarışı ve futbol bahis oyunlarıdır.

Buna karşın, Türkiye Cumhuriyet'inde kumar ile ilgili çalışmalar Türkiye'de kumarın sorun yaratacak düzeyde olmadığını veya Türkçede kumar oynama davranışıyla ilişkili ölçüm araçlarının sayısal olarak azlığı nedeniyle oldukça az sayıdadır (Arcan ve Karancı, 2013; Arıncı, 2012; Elmas. Cesur ve Oral. 2017; Coşkun, 2017). Bu sorunu çözümlmeye yönelik olarak, son yıllarda araştırmacılar kumar ile ilgili ölçeklerin uyarlanmasına yönelmişlerdir (Arıncı, 2012; Arcan ve Karancı. 2013). Bir diğer yandan da araştırmacılar kumar bağımlılığının yordayıcılarını belirlemeye yönelik çalışmalar hız kazanmaya başlamıştır. Örneğin,

Coşkun (2017), kumar, psikopatoloji ve madde kullanım problemleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyduğu tez sonuçlarına göre; özellikle kaygı, depresyon, düşmanlık, kişilerarası ilişkilerde duyarlılık, somatizasyon gibi psikopatolojik özelliklerle kumar oynama davranışı, alkol ve madde kullanımının ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bir başka çalışmada ise benzer olarak, yüksek olumsuz duygu- durum, nörotik kişilik özellikleri, kumar ile ilişkili düşünceler, kaçınma motivasyonu ve kumar katılımı kumar bağımlılığı ile ilişkili bulunmuştur (Arıncı , 2012).

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

3.1. Örneklem

Bu çalışmada kumar bağımlılığı olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-KKTC ve Türkiye Cumhuriyeti-TC doğumlu bireyler arasında kumar oynama nedenlerinin farklı olup olmadıklarını ortaya koymak ve kumar oynama nedenleri üzerindeki etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmaya 50 Kıbrıs ve 50 Türkiye doğumlu kumar oynamak için KKTC'ye gelen toplam 100 birey alınmıştır. Veri toplama aracı olarak Sosyo-Demografik Veri Formu, South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT) ve Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği (KONÖ) kullanılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

3.2.1.Sosyodemografik Veri Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan sosyo-demografik bilgi formu 25 sorudan oluşmaktadır. Bu form ile katılımcıların, yaşları, cinsiyetleri, medeni durumları, doğum yeri, yaşadıkları bölge, kiminle yaşadıkları, eğitim düzeyleri, meslekleri, toplam aylık gelirleri ile ilgili veriler toplanmıştır.

3.2.2.South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT)

South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKKT), Lesieur ve Blume (1987) tarafından South Oaks Psikiyatri Hastanesinde patolojik kumar oynama davranışını belirlemek amacıyla DSM-III Patolojik Kumar Oynama kriterlerine dayalı olarak geliştirilmiştir. SOKKT 20 maddelik bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçeğin geliştirilmesinde toplam 1.616 denek kullanılmıştır; 867 madde bağımlılığı ve patolojik kumar tanısı konan hastadan, 213 Adsız Kumarbazlar üyesinden, 384 üniversite öğrencisinden ve 152 hastahane çalışanından veri toplanmıştır. Test,

DSM-III-R ölçütleriyle uyumludur ve klinik alkolik popülasyonlara. uyuşturucu bağımlılarına ayrıca patolojik kumarın genel popülasyonuna uygun bir araçtır (Lesieur ve Blume, 1987).

Orijinal SOKTT 44 soru içerir, indeksi oluşturmak için bu sorulardan 20'si kullanıldı. Bu 20 soru ayrıldı. "Evet" cevabı 1 ve "Hayır" cevabı 0 olarak puanlanır. Soru puanları genel bir indeks oluşturmak üzere toplanır. Muhtemel patolojik kumar SOKTT 5 veya daha fazla puan ile gösterilir ve "kumar sorunu" SOKTT 3 veya 4 puan ile gösterilir.

Duvarcı ve Varan (2001) son çalışmaları ile SOKTT Türkçe sürümünü Türk patolojik kumarcıların belirlenmesinde güvenilir ve geçerli bir araç olarak kullanılabileceğini ortaya koymuştur. Ölçeğin, Türkçe versiyonunda toplam 19 puan üzerinden sekiz ve üzeri puan alan bireylerin patolojik kumar oynayanlar olarak kabul edilebileceği Kesme noktası baz alınarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .87 ve test-tekrar test korelasyon katsayısı .95 olarak belirlenmiştir.

3.2.3.Kumar Oynama Nedenleri Ölçeği (KONÖ)

Lee ve arkadaşları (2007) tarafından kumar oynama nedenlerini ortaya çıkarmak amacıyla geliştirilen beşli likert tipi bir ölçektir. 240 kolej öğrencisinden elde edilen verilere uygulanan sonrasında beş faktörlü ve 35 maddeden oluşan bir yapı ortaya çıkmıştır. Ölçek: sosyalleşme, eğlenme (amusement), heyecanlanma (excitement) ve para kazanma (monetary), kaçınma, boyutlarından oluşmaktadır. Ayrıca sosyalleşme, eğlenme (amusement), heyecanlanma (excitement) ve para kazanma (monetary), kaçınma faktörlerinin birbirinden bağımsız olarak kumar oynama davranışının şiddetini etkilediği belirlenmiştir. Düzenli kumar oynayan

bireylerin iç tutarlılık katsayılarının Sosyalleşme İçin 0.94, Eğlenme İçin 0.85, Kaçınma İçin 0.91, Heyecanlanma İçin 0.92 ve Para Kazanma için ise 0.80 olduğu tespit edilmiştir (Lee vd., 2007).

Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirlilik çalışması ise Arcan ve Karancı (2014) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin özgün yapısının Türk kültürüne uygun olup olmadığını belirlemek için faktör analizi yapılmış özgün yapının korunduğu gözlenmiştir. Uyarlama çalışmasında da faktör analizinin sonucunda aynı alt ölçekler elde edilmiştir. Faktör analizinden elde edilen uyum indeks değerleri şöyledir: Bu değerler beş faktörlü modelin ölçek için uygun olduğunu göstermektedir. Çalışmada psikoloji öğrencileri ve at yarışları üzerine bahis oynayan bireylerin görüşleriyle hazırlanan 35 maddeden oluşmaktadır. Düzenli kumar oynayan bireylerin iç tutarlılık katsayılarına bakıldığında, bu değerlerin tüm ölçek için 0.92, Sosyalleşme İçin 0.83. Eğlenme İçin 0.78. Kaçınma İçin 0.90, Heyecanlanma İçin 0.89 ve Para Kazanma için ise 0.87 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin geçerliliği her bir faktörün kumar için ayırdıkları zaman ve kumar oynama şiddeti puanları ile anlamlı düzeydeki ilişkileri ile desteklemiştir (Arcan ve Karancı. 2014).

3.3. Uygulama

Araştırmanın verilerinin tamamı araştırmacı tarafından Eylül 2020 - Ocak 2021 ayları arasında toplanmıştır. Uygulamalara başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı, anketin tamamen bilimsel amaçlarla düzenlendiği, kimlik bilgilerinin yer almayacağı, kendilerine ait bilgilerin kesinlikle gizli tutulacağı ve çalışmadan elde edilen verilerin yalnızca araştırma amaçlı kullanılacağı hakkında bilgi verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmaya katılan bireylerin sosyodemografik bilgilerinin sıklık dağılımları betimleyici istatistik yöntemleri ile analiz edilmiştir. Kıbrıs ve Türkiye doğumlu bireylerin sosyodemografik verilerinin karşılaştırılmasında ki-kare analiz yöntemi uygulanmıştır. Kıbrıs ve Türkiye doğumlu KONÖ'nin alt ölçeklerinin grup ortalamalarının karşılaştırılmasında mann whitney u testi kullanılmıştır. Bununla birlikte, her iki grubun KONÖ alt ölçek puanları arasındaki ilişki de korelasyon analiz yöntemi ile incelenmiştir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Tablo 1. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Kadın	16	32	8	16
Erkek	34	68	42	84
Toplam	50	100	50	100

$\chi^2=3,509$, $df=1$, $p=0,61$

Tablo 1 de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre cinsiyet dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu katılımcıların 34'ü (%68), TC uyruklu katılımcıların 42'si (%84) erkektir.

Tablo 2. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin medeni hallerine göre dağılımı

Medeni Hal	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Bekar	26	52	34	68
Evli	21	42	15	30
Ayrı	3	6	1	2
Toplam	50	100	50	100

$\chi^2=3,459$, $df=4$, $p=0,484$

Tablo 2de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre medeni durum dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %52’si ve Türkiyeli bireylerin %68’i bekar dır.

Tablo 3. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş grupları	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
18-25	20	40	14	28
26-35	26	52	34	68
36-45	2	4	1	2
46-55	1	2	0	0
56 ve �st�	1	2	1	2
Toplam	50	100	50	100

$\chi^2=1,357$, $df=4$, $p=0,432$

Tablo 3 de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre yaş grubu dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %52’si 26-35 yaş arasındayken, bu oran Türkiye uyruklu bireylerde %68’dir.

Tablo 4. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim Durumu	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Okur yazar değil	0	0	1	2
İlkokul Mezunu	3	6	0	0
Ortaokul mezunu	2	4	1	2
Lise mezunu	12	24	14	28
Üniversite mezunu	9	18	10	20
Yüksekokul ve üzeri	24	48	24	48
Toplam	50	100	50	100

$\chi^2=4,540$, $df=5$, $p=0,475$

Tablo 45e araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre eğitim durumu dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan hem KKTC uyruklu bireylerin hem de Türkiye uyruklu bireylerin %48'i yüksekokul ve üzeri mezunudur.

Tablo 5. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin gelir getiren iş durumununa göre dağılımı

Gelir getiren iş	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Evet	46	92	48	96
Hayır	4	8	2	4
Toplam	50	100	50	100

$$\chi^2 = ,709 \quad df=1 \quad p =0,400$$

Tablo 5te araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre gelir getiren işte çalışma durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %92si, TC uyruklu bireylerin %96sı gelir getiren bir işte çalışmaktadır.

Tablo 6. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin dini inançlarına göre dağılımı

Dini inanç	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
İslam	44	89,8	41	82
Diğer	5	10,2	9	18
Toplam	49	100	50	100

$$\chi^2 = 3,296 \quad df = 3 \quad p = ,348$$

Tablo 6da araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre dini inanç dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan Türkiye uyruklu %82'si, KKTC uyruklu bireylerin %89,8'i dini inançları İslam olarak belirtmiştir.

Tablo 7. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin dine verdikleri öneme göre dağılımı

Dine önem	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Önemli	31	62,0	37	71,2
Önemsiz	19	38,0	13	28,8
Toplam	50	100	500	100

$\chi^2 = 7,193$ df = 2 p = ,023*

Tablo 7de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre dine verdikleri önemin dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %62'si, TC uyruklu bireylerin %71,2'si dine önem verdiklerini belirtmiştir.

Tablo 8. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin at yarışı oynama durumlarına göre dağılımı

At yarışı	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	38	76	39	81,3
Haftada bir	3	6	7	14,6

kereden az

Haftada bir ya 9 18 2 4,2

da daha fazla

Toplam 50 100 48 100

$\chi^2=6,029$, $df=2$, $p=0,049^*$

Tablo 8de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre at yarışı oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %76sı at yarışını hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %81,3'ü hiç oynamamıştır.

Tablo 9. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin parasına kağıt oyunu oynama durumlarına göre dağılımı

Parasına kağıt oyunu	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	24	48	30	61,2
Haftada bir kereden az	16	32	11	22,4
Haftada bir ya da daha fazla	10	20	8	16,3
Toplam	50	100	49	100

$\chi^2=1,805$, $df=2$, $p=0,405$

Tablo 9da araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre parasına kağıt oyunu oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %48i parasına kağıt oyunu oynamamışken Türkiye uyrukluların %61,2'si hiç oynamamıştır.

Tablo 10. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin parasına okey oynama durumlarına göre dağılımı

Parasına okey	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	31	62	35	72,9
Haftada bir kereden az	16	32	7	14,6
Haftada bir ya da daha fazla	3	6	6	12,5
Toplam	50	100	48	100

$\chi^2=4,725$, $df=2$, $p=0,094$

Tablo 10 araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre parasına okey oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu

bireylerin %62'si parasına okey hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %72,9'u hiç oynamamıştır.

Tablo 11. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin parasına zar oyunları oynama durumlarına göre dağılımı

Parasına zar	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	33	66	39	83
Haftada bir kereden az	13	26	3	6,4
Haftada bir ya da daha fazla	4	8	5	10,6
Toplam	50	100	47	100

$\chi^2=6,775$, $df=2$, $p=0,034^*$

Tablo 11de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre parasına zar oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %66'sı parasına zar oyunlarını hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %83'ü hiç oynamamıştır.

Tablo 12. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin horoz dövüşü oynama durumlarına göre dağılımı

Horoz dövüşü	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	45	90	42	89,4
Haftada bir kereden az	3	6	3	6,4
Haftada bir ya da daha fazla	2	4	2	4,3
Toplam	50	100	47	100

$\chi^2=0,11$, $df=2$, $p=0,995$

Tablo 12de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre horoz dövüşü oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %90'ı horoz dövüşü hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %89,4'ü hiç oynamamıştır.

Tablo 13. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin spor toto veya spor loto oynama durumlarına göre dağılımı

Spor toto ve spor loto	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	15	30	15	30,6

Haftada bir kereden az	24	48	25	51
Haftada bir ya da daha fazla	11	22	9	18,4
Toplam	50	100	49	100

$\chi^2=,210$, $df=2$, $p=0,900$

Tablo 13de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre spor toto oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %30u spor toto hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %30,6sı hiç oynamamıştır.

Tablo 14. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin sayısal loto oynama durumlarına göre dağılımı

Sayısal loto	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	16	33,3	20	41,7
Haftada bir kereden az	27	56,3	23	47,9
Haftada bir ya da daha fazla	5	10,4	5	10,4
Toplam	48	100	48	100

$\chi^2=,764$, $df=2$, $p=0,682$

Tablo 14de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre sayısal loto oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %33,3ü hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %41,7'si hiç oynamamıştır.

Tablo 15. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin kazı kazan oynama durumlarına göre dağılımı

Kazı kazan	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	15	30	21	45,7
Haftada bir kereden az	29	58	21	45,7
Haftada bir ya da daha fazla	6	12	4	8,7
Toplam	50	100	46	100

$\chi^2=2,518$, $df=2$, $p=0,284$

Tablo 15de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre kazı kazan oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %30'u hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %45,7'si hiç oynamamıştır.

Tablo 16. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin milli piyango oynama durumlarına göre dağılımı

Milli piyango	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	11	22	20	41,7
Haftada bir kereden az	31	62	22	45,8
Haftada bir ya da daha fazla	8	16	6	12,5
Toplam	50	100	48	100

$\chi^2=4,388$, $df=2$, $p=0,111$

Tablo 16da araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre milli piyango oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %22si milli piyango hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %41,7'si hiç oynamamıştır.

Tablo 17. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin borsada oynama durumlarına göre dağılımı

Borsa	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	38	76	39	81,3

Haftada bir	3	6	7	14,6
kereden az				
Haftada bir ya	9	18	2	4,2
da daha fazla				
Toplam	50	100	48	100

$\chi^2=6,029$, $df=2$, $p=0,049^*$

Tablo 17de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre borsada oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %76'sı borsada hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %81,3'ü hiç oynamamıştır.

Tablo 18. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin casino oyunları oynama durumlarına göre dağılımı

Casino	KKTC		Türkiye	
	N	%	N	%
Hiç oynamadı	12	24	9	18,4
Haftada bir	16	32	23	46,9
kereden az				
Haftada bir ya	22	44	17	34,7
da daha fazla				
Toplam	50	100	49	100

$\chi^2=2,316$, $df=2$, $p=0,314$

Tablo 18de araştırmaya katılan katılımcıların uyruklarına göre casino oynama durumlarının dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %24'ü casino oyunlarını hiç oynamamışken Türkiye uyrukluların %18,4'ü hiç oynamamıştır.

Tablo 19. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin problemlili kumar oynama durumlarına göre dağılımı

		KKTC		Türkiye	
Southoaks		N	%	N	%
Kumar oynayan (KO)		35	70	31	62
Problemlili Kumar oynayan (PKO)		15	30	19	38
Toplam		50	100	50	100

$\chi^2 = ,713$ df = 1 p = , 527

Tablo 19da araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına göre problemlili kumar oynama durumlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan KKTC uyruklu bireylerin %30'u, Türkiye uyruklu bireylerin %38'i problemlili kumar oynayan bireylerdir.

Tablo 20. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin eğlenme/heyecanlanma puanlarının karşılaştırılması

		Sıra			
	Uyruk	N	Ortalaması	Sıra Toplamı U	P
Eğlenme	/ KKTC	43	41,74	1795	
heyecanlanma	Türkiye	44	46,20	2033	
				-824	,410

*p≤0,05

Tablo 20de araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına göre eğlenme/heyecanlanma puanlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına göre eğlenme/heyecanlanma ölçeğinden aldıkları puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 21. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin kaçınma puanlarının karşılaştırılması

		Sıra		Sıra			
	Uyruk	N	Ortalaması	Toplamı	U	p	
Kaçınma	KKTC	50	151,65	18956,00	6669,000	,000*	
	Türkiye	50	118,46	16822,00			

*p≤0,05

Tablo 21de araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına göre kaçınma puanlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına göre kaçınma ölçeğinden aldıkları puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre KKTC uyruklu bireylerin kaçınma alt boyutundan aldıkları puanlar daha yüksektir.

Tablo 22. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin para kazanma puanlarının karşılaştırılması

			Sıra	Sıra		
	Uyruk	N	Ortalaması	Toplamı	U	p
Para kazanma	KKTC	50	139,86	11323,00	6309,000	,000*
	Türkiye	50	125,74	12320,00		

* $p\leq 0,05$

Tablo 22de araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına göre para kazanma puanlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına göre para kazanma ölçeğinden aldıkları puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre KKTC uyruklu bireylerin para kazanma alt boyutundan aldıkları puanlar daha yüksektir.

Tablo 23. KKTC ve Türkiye uyruklu bireylerin sosyalleşme puanlarının karşılaştırılması

	Uyruk	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Sosyalleşme	KKTC	50	135,32	12133,00	7215,000	,063
	Türkiye	59	118,37	15320,00		

* $p\leq 0,05$

Tablo 23de araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına göre sosyalleşme puanlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin uyruklarına göre

sosyalleşme ölçeğinden aldıkları puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre KKTC uyruklu bireylerin sosyalleşme alt boyutundan aldıkları puanlar ile Türkiye uyruklu bireylerin sosyalleşme alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 24. KKTC uyruklu bireylerin ölçek puanlarına ilişkin korelasyon analizleri

		Eglenme		Para		
		SOAKS	heyecanlanma	kaçınma	kazanma	sosyalleşme
SOAKS	r	1				
	p					
Eglenme heyecanlanma	r	,628	1			
	p	,000*				
kaçınma	r	,285	,544	1		
	p	,092	,000*			
Para kazanma	r	,533	,776	,584	1	
	p	,001*	,000**	,000*		
sosyalleşme	r	,418	,749	,890	,690	1
	p	,013*	,000*	,000*	,000*	

Tablo 24’te araştırmaya katılan KKTC doğumlu katılımcıların ölçek puanlarına ilişkin korelasyona yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların SOAKS puanları ile eğlenme heyecanlanma, para kazanma ve sosyalleşme puanları arasında pozitif yönlü güçlü korelasyon olduğu görülmüştür.

Tablo 25. TC uyruklu bireylerin ölçek puanlarına ilişkin korelasyon analizleri

			Eglenme		Para	
SOAKS			heyecanlanma	kaçınma	kazanma	sosyalleşme
SOAKS	r	1				
	p					
Eglenme heyecanlanma	r	,281	1			
	p	,132				
kaçınma	r	,314	,487	1		
	p	,075	,001*			
Para kazanma	r	,382	,691	,645	1	
	p	,031*	,000*	,000*		
sosyalleşme	r	,219	,702	,835	,706	1
	p	,229	,000*	,000*	,000*	

Tablo 25’te araştırmaya katılan TC doğumlu katılımcıların ölçek puanlarına ilişkin korelasyona yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların SOAKS puanları ile para kazanma puanları arasında pozitif yönlü güçlü korelasyon olduğu görülmüştür.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA

Yapılan çalışmada KKTC uyruklu bireyler ile Türkiye uyruklu bireyler arasında kumar oynama davranışdaki patolojik yapının farklılık göstermediği görülmüştür. Buna rağmen, daha önce yapılan çalışmalar, KKTC uyruklu bireylerin Türkiye uyruklu bireylere göre daha yoğun kumar oynadıklarını göstermiştir (Çakıcı ve ark, 2016). Yapılan bu çalışmalar KKTC’de kumarhanelerin KKTC’li bireylere yasak olmasına bağlı olarak özendirici olması, KKTC’nin geçmişinde de kumar kültürünün bulunması ve kumarhanelerin çekiciliği KKTC uyrukluların daha çok kumar problemi yaşamasına neden olduğunu belirtmişlerdir (Çakıcı, Çakıcı, Karaaziz ve Babayiğit, 2019). Bununla birlikte, kumar oynamaya özendiren reklamların, çeşitli devlet kurumları tarafından işletilen ve kültüre entegre edilen kumar oyunlarının çekiciliği de bu artışta rol oynayabileceğini düşündürmektedir (Nowak ve Aloe, 2014; Vayisoğlu, Öncü ve Güven, 2019). Tüm bunlara rağmen araştırmaya katılan TC uyruklu bireylerin kumar oynama davranışı için kumar turizmi ile adaya gelmesi, bu çalışmada TC ve KKTC uyruklu bireyler arasında bir farklılık oluşmamasına sebebiyet vermiş olabilir. Bu çalışma, diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında özellikle kumar turizmi için KKTC’ye gelen TC uyruklu bireylerle KKTC uyruklu kumar oynayan bireyleri karşılaştırması nedeniyle önemlidir.

Son yıllarda, kumar bağımlılığının hem dünyada hem de KKTC’de giderek yaygınlaşması ile birlikte kumar bağımlılığının nedenleri gündeme gelmeye başlamıştır (Çakıcı, 2014; Wu ve Chen, 2015). Elde edilen sonuçlara göre, KKTC uyruklu bireylerin, Türkiye uyruklu bireylere göre, sorunlardan kaçınma ve para kazanma amacıyla kumar oyunlarını daha fazla oynadığı belirlenmiştir. Yapılan araştırmalarda, eğlenme, kaçınma, heyecan arama ve para kazanma gibi birçok nedenin kumar bağımlıları için en büyük motivasyon kaynağı olduğunu gösterilmiştir (Lee ve ark., 2007; Wiebe ve Volberg, 2007). KKTC uyruklu ve kumar bağımlısı bireylerin eğlence, para kazanma, kaçınma ve sosyalleşme amaçlı kumar oynadığı bir başka çalışmada da ortaya konulmuştur (Karaaziz, Çakıcı ve Özbahadır, 2019). Kumar oynayan bireylerin oyun sırasında daha fazla kazanç sağlayabilmek için kontrollerini kaybettikleri, kayıp yaşamalarına rağmen sürekli kazanabilirim duygusuna kapıldıkları ve kumar oynayabilmek için sürekli borç arayışında oldukları ifade edilmektedir (Volberg ve ark, 2001). Bu bakımdan bu bireylerin para kazanma amaçlı daha fazla kumar oynamaları kaçınılmaz bir durum olarak görülmektedir. Yine özellikle KKTC vatandaşları için casinoların yasak olmasına rağmen, KKTC vatandaşları için bedava yiyecek içecek ve sigara alabilmeleri kumarhaneye gitme motivasyonlarını artırdığı düşünülmektedir (Karaaziz, Çakıcı ve Özbahadır, 2019). Bununla birlikte özellikle KKTC vatandaşları için sorunlarından uzaklaşmak için “kendileri için yasak olan” bir yerde bulunarak gerçeklikten uzaklaşarak sorunlarını geride bıraktıkları, buna rağmen Türkiye’den kumar oynamak için gelen bireylerin zaten eğlenmek ve sosyalleşmek için gelmeleri nedeniyle bu motivasyonlarda bir farklılık görülmediği düşünülmektedir.

Dünyada yapılan araştırmalarda kumar oynama davranışını bağımlı olan ve olmayan bireyleri ayırt etmeksizin heyecan yaşamak, yaşadığı sorunlardan kaçınmak

ve sorunlarıyla başa çıkmak nedenlerle oynadığı bildirilmektedir (Llyod ve ark., 2010; Blaszczynski ve McConaghy,1989). Lee ve arkadaşları (2007) tarafından Kore’de yapılan bir araştırmada sosyalleşme, eğlenme, kaçınma, heyecan ve para kazanma kumar bağımlıları için başlıca motivasyon nedeni olduğunu ortaya konmuştur. Wiebe ve arkadaşları tarafından (2003) kumar bağımlıları ile yapılan bir yıllık takip araştırması sonuçlarına göre, kumar oynama nedenlerinin en çok para kazanmak, sorunlarına bir çözüm getirmek ve problemlerden kaçmak için kumar oynamak olduğunu tespit etmişlerdir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda KKTC ve TC uyruklu bireylerin kumar oynama davranışlarında farklılıklar olmamasına rağmen farklı motivasyonlarla kumar oynayabilecekleri sonucuna varılmıştır.

5.1. Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışma sonuçları incelendiğinde KKTC ve TC doğumlu bireyler arasında problemlili kumar oynama bozukluğunda herhangi bir farklılık olmadığı fakat kumar oynama nedenlerinin KKTC ve TC uyruklu bireyler arasında farklılaştığı görülmüştür.

KKTC uyuklu bireylerde kumar oynama davranışının artması ile kumar oynama nedenlerinin de artış göstereceği görülürken, TC uyruklu bireylerde sadece para kazanma kumar oynama nedeni arttıkça kumar bağımlılığı artmaktadır.

Bu çalışma sonuçlarına göre devlet politikalarında kumar bağımlılığına yönelik politikaların güncellenmesi ve kumar oynama nedenlerine göre KKTC vatandaşlarının kumar davranışlarını azaltmaya yönelik uygulamaların yürürlüğe konulması gerekmektedir. Bu noktada sadece casino oyunlarının kumar bağımlılığına

sebebiyet vermediği, diğer kumar oyunlarının da göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir.

Klinikte çalışan ruh sağlığı çalışanları için kumar oynama nedenlerinin kumar oynama davranışını artırabileceğini göz önünde bulundurarak bu konuda yapacakları görüşmelerde kumar oynama davranışı altında yatan nedenlerin araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Kumar oynama davranışı ile ilgili daha sonra yapılacak çalışmalarda örneklemin artırılması ve kumar oynama ile ilişkili olabilecek diğer değişkenlerin de kumar oynama davranışını nasıl etkilediği üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir.

6. KAYNAKÇA

Arcan, K.ve Karanci, A. N. (2014). Adaptation, validity, and reliability study of the Five-Factor Gambling Motives Scale. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15(3),248-256. [doi:10.5455/apd.48431](https://doi.org/10.5455/apd.48431).

American Psychological Association (APA). (1980). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-III), (3rd ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.

American Psychological Association (APA). (2000). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-IV-TR), (4th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.

American Psychological Association (APA). (2013). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM 5), (5th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.

Ana Britannica Ansiklopedisi, (1990). *Kumar*. 14, 53-54.

Barnes, G.M., Welte, J.W., Hoffman, J.H. ve Tidwell, M-CO. (2010). Comparisons of gambling and alcohol use among college students and noncollege young people in the United States. *Journal of American College Health*, 58(5), 443-452.

Binde, P. (2013). Why people gamble: A model with five motivational dimensions. *International Gambling Studies*, 73(1), 81-97.

Black, D. W., McCormick, B., Losch, M. E., Shaw, M., Lutz, G., ve Allen, J. (2012). Prevalence of problem gambling in Iowa: Revisiting Shaffer's adaptation hypothesis. *Anna Is of Clinical Psychiatry*, 24(4), 279-284.

- Clark, C., Nower, L., ve Walker, D. M. (2013). The relationship of ADHD symptoms to gambling behaviour in the USA: results from the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *International Gambling Studies*, 13(1), 37-51.
- Coşkun. I. (2017). *Psikopatolojinin, kumar oynama davranışı ve alkol-madde kötüye kullanımı ile ilişkisi* (Master's thesis. Işık Üniversitesi).
- Çakıcı, M. (2012). KKTC’de kumar davranışının yaygınlığı ve risk faktörleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13, 243-249.
- Çakıcı. M., Çakıcı, E. ve Karaaziz, M. (2014). KKTC’de Kumar Davranışının yaygınlığı ve kültürlerime tutumları ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(Ek2).
- Çakıcı. M., Çakıcı, E. ve Karaaziz, M. (2016). Lifetime of prevalence and risk factors of problem and pathologic gambling in North Cyprus. *Journal of Gambling Studies*, 31(1). doi. 10.1007/s 10899-015-9530-5.
- Cavion, L., Wong, C., ve Zangeneh, M. (2008). *Gambling. In the pursuit of winning*. US: Springer.
- Coventry, K. R., ve Constable, B. (1999). Physiological arousal and sensation-seeking in female fruit machine gamblers. *Addiction*, 94(3), 425-430.
- Derevensky, J. L., Gupta, R. ve Winters, K. (2003). Prevalence rates of youth gambling problems: Are the current rates inflated? *Journal of Gambling Studies*, 79(4), 405-425.
- Duvarcı, L, Varan, A., Coşkunol, H. et. al. (1997). DSM-IV and South Oaks gambling screen: diagnosing and assessing pathological gambling in Turkey. *Journal of Gambling Study*, 13, 193-206.

- Duvarcı, İ. ve Varan. A. (2001). Reliability and validity study of the Turkish form of the south oaks gambling screen. *Turkish Journal of Psychiatry*, 12(f), 34-45.
- Dyall, L. (2002). Kanohi ki Te Kanohi. Face to face. A Maori face to gambling. *New Ethical Journal: New Zealand's Journal of Patient Management*, 5(1), 11-16.
- Güleç, G., Köşger, F. ve Eşsizoglu, A. (2015). DSM-5'te alkol ve madde kullanım bozuklukları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(4), 448-460.
- Getty, H. A., Watson, J., ve Frisch, G. R. (2000). A comparison of depression and styles of coping in male and female GA members and controls. *Journal of gambling studies*, 16(4), 377-391.
- Griffiths, M., Wardle, H., Orford, J., Sproston, K., ve Erens, B. (2010). Gambling, alcohol, consumption, cigarette smoking and health: Findings from the 2007 British Gambling Prevalence Survey. *Addiction Research ve Theory*, 18(2), 208-223.
- Ferentzy, P. ve Turner, N.E. (2013). *The History of Problem Gambling: Temperance, Substance Abuse, Medicine, and Metaphors*. New York: Springer.
- Forrest. D., ve McHale. I. G. (2012). Gambling and problem gambling among young adolescents in Great Britain. *Journal of Gambling Studies*, 28(4), 607-622.
- Findlay, J.M. (1986). *People of chance: gambling in American society from Jamestown to Las Vegas*. Washington State: Oxford University Press.
- Fuller, P. (1974). Gambling: A secular 'religion' for the obsessional neurotic. In J. Halliday ve P. Fuller (Ed.), *The Psychology of Gambling* (pp. 1-114). London: Allen Lane.

- Haşin. D.S., O'Brein, C. P., Auriacombe, M., Borges, G., Bucholz, K. ve Budney, A. (2013). DSM-5 criteria for substance use disorders: recommendations and rationale. *American Journal of Psychiatry*, 170, 834-851.
- Hinchliffe, S. A. (2015). Defining the "defined" problem gambling, pathological gambling, and gambling disorder: impact on policy and legislation, *Barry Law Review*, 20, 2.
- Kessler, R.C., Hwang, L, LaBrie, R., Petukhova, M., Sampson, N.A., Winters, K.C. ve Shaffer, H.J. (2008). DSM-IV pathological gambling in the National Comorbidity Survey Replication, *Psychological Medicine*, 38(9), 1351-1360.
- Lang, K.B. ve Omori, M. (2009). Can demographic variables predict lottery and parimutuel losses? An empirical investigation. *Journal of Gambling Study*, 25, 71-83.
- Lai, D. W. (2006). Gambling and the older Chinese in Canada. *Journal of Gambling Studies*, 22(1), 121.
- Ledgerwood, D. M., ve Petry, N. M. (2006). Psychological experience of gambling and subtypes of pathological gamblers. *Psychiatry Research*, 144(1), 17-27.
- Lee, H.P., Chae, P.K., Lee, H.S. ve Kim Y.K. (2007). The five factor gambling motivation model. *Psychiatry Research*, 150, 21-32.
- Lee. C.B.P. (2009). An analysis of gambling expenditure across countries. *UNLV Gaming Research ve Review Journal*, 73(1), 21-28.

- Lesieur, H.R. ve Blume, S.B. (1987). The South Oaks Gambling Screen (SOGS): a new instrument for the identification of pathological gamblers. *American Journal Psychiatry*, 144, 1184-8.
- Lobo, D. S., ve Kennedy, J. L. (2009). Genetic aspects of pathological gambling: a complex disorder with shared genetic vulnerabilities. *Addiction*, 104(9), 1454-1465.
- Martin, N. (2004). Mood disorders and problem gambling: cause, effect or cause for concern? A review of the literature. Retrieved from Mood Disorders Society of Canada website: [http://www. mooddisorderscanada. ca/page/research papers-reports](http://www.mooddisorderscanada.ca/page/research_papers-reports).
- Meyer, G., Hayer, T., ve Griffiths, M. (Eds.). (2009). *Problem gambling in Europe: Challenges, prevention, and interventions* (Vol. 3). Springer Science ve Business Media.
- McMillen, J., ve Wenzel, M. (2006). Measuring problem gambling: Assessment of three prevalence screens. *International Gambling Studies*, 6(2), 147-174.
- Neighbors C., Lostutter, T. W., Cronce, J. M. ve Larimer, M. E. (2002). Exploring college student gambling motivation. *Journal of Gambling Studies*, 18(4), 361-370.
- Ohtsuka, K. ve Chan, C. C. (2014). Senior gambling in Hong Kong: through the lenses of Chinese senior gamblers-an exploratory study. *Asian Journal of Gambling Issues and Public Health*, 4(1), 4.
- Parker, J. D., Summerfeldt, L. J., Taylor, R. N., Kloosterman, P. H., ve Keefer, K. V. (2013). Problem gambling, gaming and Internet use in adolescents:

Relationships with emotional intelligence in clinical and special needs samples. *Personality and Individual Differences*, 55(3), 288-293.

Petry, N. M., ve Casarella, T. (1999). Excessive discounting of delayed rewards in substance abusers with gambling problems. *Drug and alcohol dependence*, 56(1), 25-32.

Petry, N. M. (2000). Gambling problems in substance abusers are associated with increased sexual risk behaviors. *Addiction*, 95(7), 1089-1100.

Raylu, N. ve Oei, T. P. (2004). Role of culture in gambling and problem gambling. *Clinical Psychology Review*, 23, 1087-1114.

Sassen, M., Kraus, L., Bühringer, G., Pabst, A., Piontck, D., ve Taqi, Z. (2011). Gambling among adults in Germany: Prevalence, disorder and risk factors. *Sucht*, 57(A), 249-257

Shaffer, H. J. ve Korn, D. A. (2002). Gambling and related mental disorders: A public health analysis. *Annual Review of Public Health*, 23(1), 171-212.

Sinclair, H., Pasche, S., Pretorius, A., ve Stein, D. J. (2015). Clinical profile and psychiatric comorbidity of treatment-seeking individuals with pathological gambling in South- Africa. *Journal of Gambling Studies*. 31(4), 1227-1243.

Sproston, K., Hing, N., ve Palankay, C. (2012). Prevalence of gambling and problem gambling in New South Wales. *Sydney: NSW Office of Liquor, Gaming and Racing*.

Ste-Marie, C., Gupta, R., ve Derevensky, J. L. (2006). Anxiety and social stress related to adolescent gambling behavior and substance use. *Journal of Child ve Adolescent Substance Abuse*, 15(4), 55-74.

- Tse, S., Yu, A. C., Rossen, F., ve Wang, C. W. (2010). Examination of Chinese gambling problems through a socio-historical-cultural perspective. *The Scientific World Journal*, 10, 1694-1704.
- Vacek, H. (2011). *The History of Gambling*. Waco: Baylor University Press, ss. 88-93.
- Wiebe, J. ve Volberg, R.A.(2007). *Problem Gambling Prevalence Research: A Critical Overview*. A Report To The Canadian Gaming Association.
- Volberg, R. A. (2000). *Quick Draw Players in New York State: a comparison of data from 1996 and 1999*. Albany NY: New York State Office of Mental Health.
- Volberg, R. A. (2002). *Gambling and problem gambling in Nevada: Report to the Nevada Department of Human Resources*. Nevada Department of Human Resources.
- Volberg, R. A. (2004). Fifteen years of problem gambling prevalence research: what do we know? Where do we go? *The Electronic Journal of Gambling Issues*,. 1-19.
- Vitaro, F., Arseneault, L., ve Tremblay, R. E. (1997). Dispositional predictors of problem gambling in male adolescents. *The American journal of psychiatry*, 154(12), 1769-1770.
- Williams, R.J., Rehm, J. ve Stevens, R.M.G. (2011). *The Social and Economic Impacts of Gambling*. Final Report prepared for the Canadian Consortium for Gambling Research. <http://hdl.handle.net/10133/1286> adresinden 04 Ocak 2017 tarihinde edinilmiştir.

Williams, R.J., Volberg, R.A. ve Stevens, R.M.G. (2012). *The population prevalence of problem gambling: methodological influences, standardized rates, jurisdictional differences, and worldwide trends*. Report prepared for the Ontario Problem Gambling Research Centre and the Ontario Ministry of Health and Long Term Care,

World Health Organization. (1992). *The ICD-10 Classification of Mental And Behavioural Disorders: Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines*. Geneva: World Health Organization.

Wu, S.T. ve Chen, Y. S. (2015).The social, economic, and environmental impacts of casino gambling on the residents of Macau and Singapore. *Tourism*
 HYPERLINK "http://www.sciencedirect. com.ezproxy.neu. edu.
 tr:2048/science/journal/02615177" *Management*, 48, 285-29.

EKLER

AYDINLATILMIŞ ONAM

Bu çalışma Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Bölümü tarafından gerçekleştiren bir çalışmadır. Telefon numaranız anketörün denetlemesi ve anketin uygulandığının belirlenmesi amacıyla istenmektedir. Bu çalışma KKTC'deki yaşayan Kıbrıs doğumlular ile Türkiye'den kumar turizmi için gelen Türk vatandaşlarının kumar oynama nedenlerinin karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Anketteki soruları içtenlikle yanıtlamanız çalışma sonuçlarının doğruluğu ve geçerliliği için oldukça önemlidir. Anket tamamen bilimsel amaçlarla düzenlenmiştir. Anket formunda kimlik bilgileriniz yer almayacaktır. Size ait bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Soruları içtenlikle yanıtlamanız çalışma sonuçlarının doğruluğu ve geçerliliğini arttıracaktır. Çalışmayla ilgili soru ya da görüş bildirmek, araştırma sonuçlarını öğrenmek isterseniz, veya çalışma sizi rahatsız ederse bilgi ve destek için aşağıda belirtilen kişilere başvurabilirsiniz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Çalışmaya katılmaktan istediğiniz zaman vazgeçebilirsiniz. Bu onam formunu okuduktan sonra çalışmaya katılmaya gönüllü isterseniz lütfen imzalayınız. Katılımınız için teşekkürler.

Yakın Doğu Üniversitesi

Yakın Doğu Üniversitesi

Psikoloji Ana Bilim Dalı

Psikoloji Ana Bilim Dalı

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi

Öğretim Üyesi

Gizem ÇOBANOĞLU

Prof. Dr. Mehmet

ÇAKICI

gzm-c.emre@hotmail.com

[mehmet.cakici@neu.edu.t](mailto:mehmet.cakici@neu.edu.tr)

r

05338248589

03922236464

Yukarıdaki bilgileri okudum ve ankete katılmayı onaylıyorum.

İsim Soyisim:

BİLGİLENDİRME FORMU

Bu tez çalışması, KKTC'deki yaşayan Kıbrıs doğumlular ile Türkiye'den kumar turizmi için gelen Türk vatandaşlarının kumar oynama nedenlerinin karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Bu çalışmada size bir dizi anket sorusu sorulmuştur. Bu araştırmada elde edilecek veriler gizlilik esasına göre korunacaktır. Yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. İletişim bilgileriniz üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Bu araştırma kesinlikle size zarar vermeyecektir. Eğer çalışmayla ilgili herhangi bir şikayet, görüş veya sorunuz varsa bu çalışmanın araştırmacısı olan Gizem ÇOBANOĞLU ile iletişime geçmekten lütfen çekinmeyiniz.

Katıldığınız için tekrar teşekkür ederim.

Yakın Doğu Üniversitesi

Yakın Doğu Üniversitesi

Psikoloji Ana Bilim Dalı

Psikoloji Ana Bilim Dalı

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi

Öğretim Üyesi

Gizem ÇOBANOĞLU

Prof. Dr. Mehmet Çakıcı

İletişim: 0533 824 85 89

İletişim: 03922236464

Gzm-c.emre@hotmail.com

mehmet.cakici@neu.edu.tr

1. Bugüne kadar bir günde kumara yatırdığınız en fazla para ne kadardır?

_____ TL

2. Hayatınızdaki insanlardan hangilerinin geçmişte veya halen

kumar sorunu olduğunu işaretleyiniz:

☐ Baba ☐ Anne ☐ Kardeşler ☐ Diğer akrabalar ☐ Çocuklar

☐ Büyük anne ve baba ☐ Eş veya partner ☐ Arkadaş veya

yaşamımdaki önemli başka biri

3. Kumar oynadığınızda, kaybettiğiniz parayı yeniden

kazanmak için bir başka gün yine kumar oynamaya gider

misiniz?

☐ Hiç gitmem

☐ Bazen giderim (kaybettiğim zamanların yarısından azında)

☐ Kaybettiğim çoğu zaman giderim

- ☐ Her kaybettiğimde giderim

4. Gerçekten kazanmıyorken, hatta kaybettiğinizde, hiç kumardan para kazandığınızı iddia ettiğiniz oldu mu?

- ☐ Asla ☐ Evet, çoğu zam ☐ Evet, kaybettiğim zamanların yarısından azında

5. Bahis ve kumarla ilgili hiç sorunuz olduğunu düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı ☐ Evet, geçmişte fakat şimdi değil

6. Hiç niyet ettiğinizden daha fazla kumar oynadığınız oldu mu?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı

7. Hiç insanların, sizin kabul edip etmediğinize bakmaksızın, bahis oynamanızı eleştirdikleri veya size kumar sorunuz olduğuna söyledikleri oldu mu?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı

8. Kumar oynamanızdan veya kumar oynadığınız zaman olanlardan dolayı hiç suçluluk duyduğunuz oldu mu?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı

9. Bahse girmeyi veya kumar oynamayı bırakmak istediğiniz ama bunu yapamayacağınızı düşündüğünüz oldu mu?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı

10. Bahis kağıtlarını, piyango biletlerini, kumar paralarını, kumar borçlarını veya diğer bahis veya kumar delillerini eşinizden çocuklarınızdan veya hayatınızdaki diğer önemli insanlardan hiç sakladığınız oldu mu?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı

11. Birlikte yaşadığınız insanlarla parayı nasıl harcadığınız

konusunda hiç tartıştığınız oldu mu?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı

12. (Eğer yukarıdaki soruyu Evet diye

cevaplandırdıysanız) Para konusundaki tartışmaların

hiç sizin kumar oynamanız üzerinde yoğunlaştığı oldu

mu?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı

13. Hiç birinden borç alıp kumar yüzünden borcunuzu ödeyemediğiniz oldu

mu?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı

14. Bahis oynama veya kumar yüzünden hiç işinize veya

okulunuza geç gittiğiniz ya da gitmediğiniz oldu mu?

- ☐ Evet, oldu ☐ Hayır, olmadı

15. Eğer kumar oynamak veya kumar borçlarını ödemek için

borç aldıysanız, kimden veya nereden borç aldınız? (Lütfen

işaretleyiniz)

- ☐ a. Evin parasından
- ☐ b. Akrabalarınızdan
- ☐ c. Bankalardan, borç veya kredi kuruluşlarından
- ☐ d. Kredi kartlarından
- ☐ e. Tefecilerden
- ☐ f. Şahsi veya ailevi eşya veya malları satma
- ☐ g. Arkadaş veya tanıdıklardan
- ☐ h. Altın, mücevher gibi birikimleri paraya çevirme

☐ j. Bahisçiye borçlanma

☐ k. Kumarhaneye (kahvehane ya da kulüp sahibine) borçlanma

Aşağıdakilerden hangisine ne sıklıkla kumar oynamak maksadı ile gidersiniz?	Hiç	Haftada bir kereden az	Haftada bir veya daha fazla
a.Casino	A	B	C
b.Betting Ofis	A	B	C
c.İnternet	A	B	C
d.Kahvehane	A	B	C
e.Spor klübü/kulüp	A	B	C
f. Diğer	A	B	C

Bölüm 3: Kumar Oynama Nedenleri

Aşağıdaki ifadeleri okuyup, “niçin şans/bahis oyunları / kumar oynadığınızı” düşünüp sizin için ne kadar uygun olduklarını (X) işaretleyin. Cevap verirken aşağıdaki puanları kullanın.

1. Kesinlikle katılmıyorum 2. kısmen katılmıyorum 3. Ne katılıyorum ne katılmıyorum 4. Kısmen katılıyorum 5. Kesinlikle katılıyorum

Şans/bahis oyunları / kumar oynuyorum. Çünkü;

**1. Risk almanın heyecanı hoşuma 1 2 3 4 5
gidiyor.**

2. Az para ile çok para kazanabilirim. 1 2 3 4 5

3. Acı çekiyorum/ dertlerim var. 1 2 3 4 5

**4. Başkaları ile birlikte olup 1 2 3 4 5
sosyalleşiyorum.**

5. Havamı değiştiriyor. 1 2 3 4 5

6. Risk almayı eğlenceli buluyorum. 1 2 3 4 5

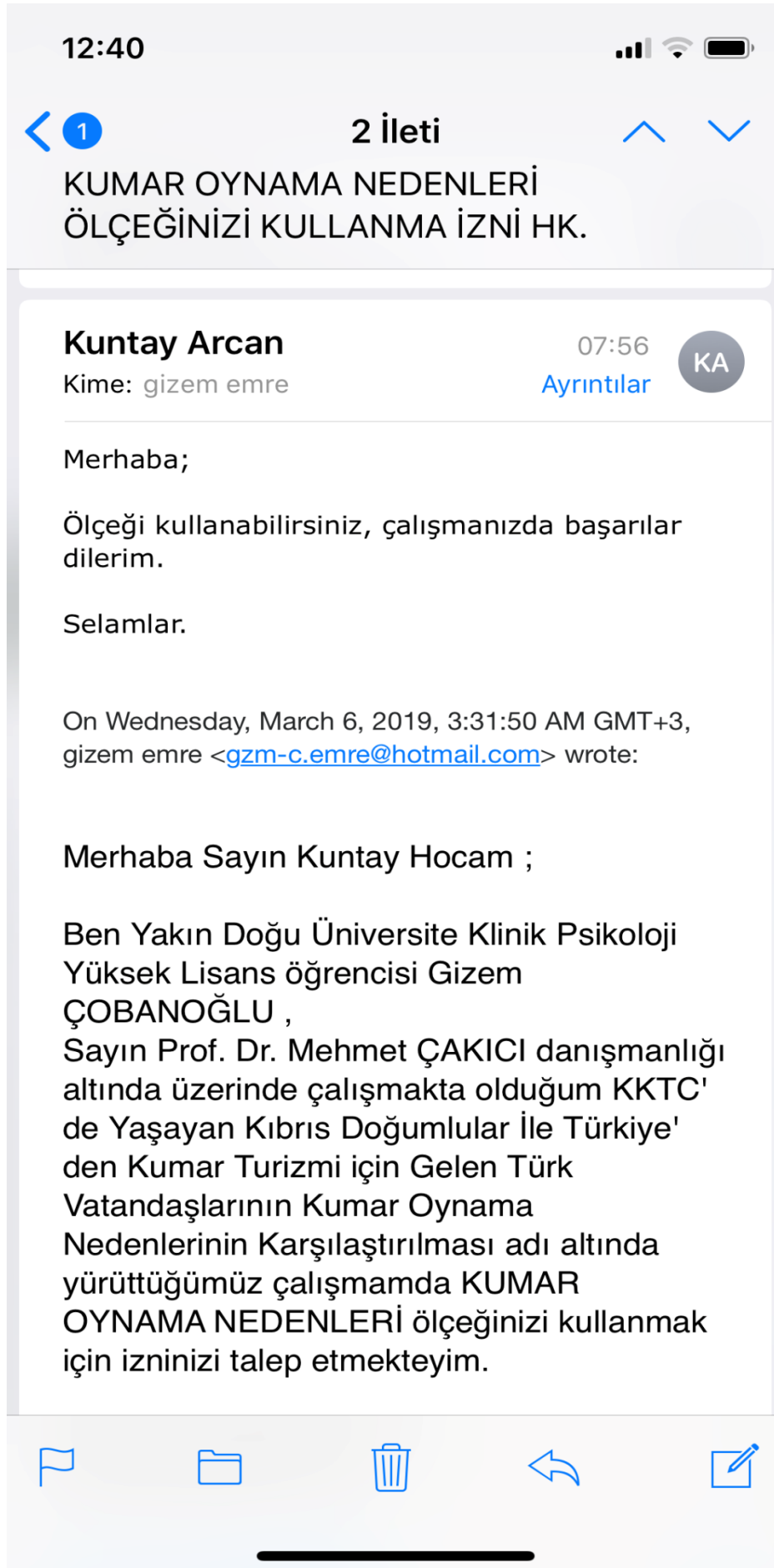
7. Kolay yoldan para kazanabilirim. 1 2 3 4 5

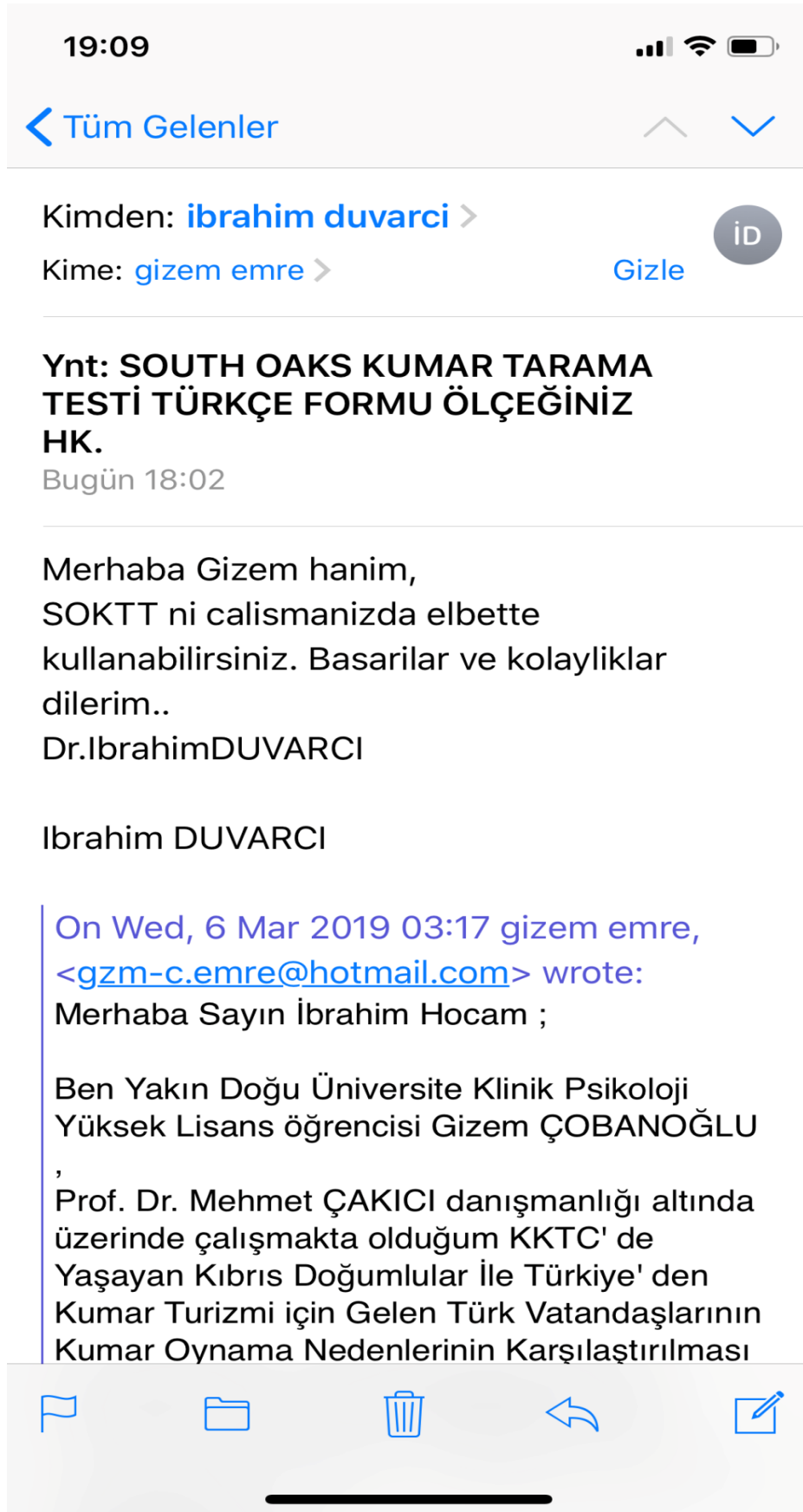
**8. Kendimi yalnız 1 2 3 4 5
hissediyorum/yalnızlıktan kaçıyorum.**

**9. Başkaları ile tanışmak için rahat bir 1 2 3 4 5
ortam sağlıyor.**

- 10.Sıkıcı rutinlerden kaçıyorum. 1 2 3 4 5
- 11.Başkaları ile yarışmayı eğlenceli buluyorum. 1 2 3 4 5
- 12.Hemen çok para kazanabilirim. 1 2 3 4 5
- 13.Kendimi çökkün/üzgün hissediyorum. 1 2 3 4 5
14. Yeni insanlarla tanışmayı kolaylaştırıyor. 1 2 3 4 5
15. Yaşamıma enerji katıyor. 1 2 3 4 5
16. Yoğun duygular yaşamaktan hoşlanıyorum. 1 2 3 4 5
17. Çok paraya ihtiyacım var. 1 2 3 4 5
- 18.Kendimi öfkeli/keyifsiz hissediyorum. 1 2 3 4 5
- 19.Oynama niyetim olmasa da diğerleri ile birlikte olmamı sağlıyor. 1 2 3 4 5
20. Böylelikle boş zamanlarımdan ve oynamaktan zevk alıyorum. 1 2 3 4 5
21. Belirsizliğin tadını çıkartmak istiyorum. 1 2 3 4 5
22. Çok büyük paralar kazananlar olduğunu duydum. 1 2 3 4 5
23. Kendimi gergin/kaygılı hissediyorum. 1 2 3 4 5
24. Arkadaşlar ısrar ediyor. 1 2 3 4 5

25. Stresimi azaltıyor. 1 2 3 4 5
26. Sonuçları tahmin etmeyi eğlenceli buluyorum. 1 2 3 4 5
27. Maddi sıkıntıları var ve hiç param yok. 1 2 3 4 5
28. Kendimi baskı altında hissediyorum/işler iyi gitmiyor. 1 2 3 4 5
29. Diğerleri ile daha iyi vakit geçiriyorum. 1 2 3 4 5
30. Heyecan duymak ve keyif almak istiyorum. 1 2 3 4 5
31. Şans/bahis oyunları ve kumar oynamadan yaşamımı değiştiremem. 1 2 3 4 5
32. Beni strese sokan gerçekleri unutuyorum. 1 2 3 4 5
33. Kazanırken hissettiğim zafer duygusunu yaşamak istiyorum. 1 2 3 4 5
34. Çok para kazanabilirim. 1 2 3 4 5
35. Kendimi kolayca başka hiçbir şey düşünmeden kaptırabiliyorum. 1 2 3 4 5

KKTC'DE YAŞAYAN KIBRIS DOĞUMLULAR İLE TÜRKİYE'DEN KUMAR TURİZMİ İÇİN GELEN TÜRK VATANDAŞLARININ KUMAR OYNAMA NEDENLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

ORJİNALLİK RAPORU

% 13	% 13	% 2	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 9
2	acikerisim.isikun.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 1
3	psikiyatri.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	www.ejmanager.com İnternet Kaynağı	% 1
5	ekstrembilgi.com İnternet Kaynağı	% 1
6	acikerisimarsiv.selcuk.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
7	openaccess.maltepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

24.02.2021

Sayın Gizem Çobanoğlu

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2021/635 proje numaralı ve **“KKTC’de Yaşayan ve Kıbrıs doğumlular ile Türkiye’den Kumar Turizmi için gelen Türk Vatandaşlarının Kumar Oynama Nedenlerinin Karşılaştırılması”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.